

Poslovni rezultati 1967

Uspeh poslovanja podjetja pogojujeta poleg vrste drugih tehtnih in tehtnejših vplivov dva glavna elementa, in sicer tržišče in proizvodnja. Oba sta bila v preteklem letu 1967 močno obremenjena z gospodarsko reformo. Cilj gospodarske reforme je učvrstiti kupno moč našega plačilnega sredstva — dinarja. Da bi dinarju bila zagotovljena večja veljavnost, je bilo potrebno zmanjšati obtok denarja. To nalogo sprova Narodna banka z različnimi ukrepi v svoji kreditni politiki, o čemer je bilo že mnogo polemike v strokovnem in dnevnem časopisju in na raznih konferencah. Dejstvo je, da je dinar postal dragocenejši, ker ga je manj, ampak manj ga imajo tudi naši kupci — investitorji, zato je tudi manj naročil. Investitorji bi še naprej kupovali, če bi podjetje odslej namesto banke večletno kreditiralo svoje dobave. Tega podjetje seveda ne zmore, saj živi le od bančnih kreditov, pretesno prikrojenih, in še ta pičila finančna sredstva so ukrepi Narodne banke zelo občutno prizadeli.

5 odstotkov in ustvarjena sredstva za sklade podjetja zaostajajo za planom za 83 odstotkov. Kljub nedoseganju planske zadolžitve pa podjetje še vedno izkazuje pozitivni rezultat, sicer skromen, saj znaša dobiček le 2,2 odstotka, in sredstva za sklade podjetja 1,5 odstotka, računano od skupnega dohodka. V primerjavi z dosežki iz leta 1966 so dosežki ugodnejši. Prejeta naročila, število sodelavcev, plačane delovne ure in skupna proizvodnja so sicer pod nivojem iz predhodnega leta, v porastu so pa blagovna proizvodnja za 3 odstotke, fakturirana realizacija za 6 odstotkov, plačana realizacija celo za 11 odstotkov, rezervni sklad podjetja za 32 odstotkov in izplačani osebni dohodki za 6 odstotkov. Doseženi dobiček pa zaostaja za 40 odstotkov, dohodek za 8 odstotkov in skladi podjetja za 42 odstotkov.

Celotno naše domače gospodarstvo je prizadeto z gospodarsko

reformo, posebno pa podjetja strojegradnje, ker restrikcije finančne in kreditne politike predvsem omejujejo investicijsko dejavnost. Tako stanje lahko traja samo omejeni čas in tako kot banka omejuje denarni obtok, mora tudi gospodarstvo omejiti svoje izdatke, ker je na razpolago manj denarja. Tudi naše podjetje mora pri svojih izdatkih skrajno varčevati, da bi v sedanjih situaciji prihranilo ustvarjena sredstva za svoje sklade. Z druge strani je pa pospešiti finalizacijo proizvodnje, ker predvsem hitrejši potek proizvodnje lahko prihrani nepotrebne izdatke in tudi marsikatero rekonstrukcijo ali nadomestitev bomo morali odložiti na boljše čase.

V nasprotju z nazadovanjem finančnega rezultata so pa osebni dohodki kljub temu v stalnem porastu. V lokalnem merilu sicer osebni dohodki litostrojskega kolektiva niso več na vrhu lestvice, to pa samo zaradi tega, ker je sedanja gospodarska situacija najhuje prizadela podjetja stro-

jegradnje, se pa povprečje izplačanih osebnih dohodkov na enega delavca mesečno zdravo razvijajo. Le-ti so znašali: leta 1965 71.100 Sdin, leta 1966 80.800 Sdin, leta 1967 pa 91.300 Sdin. Ko bo naše gospodarstvo posledice reforme prebrodilo, bo vsekakor tudi poslovanje Litostroja krenilo naprej v nadaljnji pozitivni razvoj in bodo tudi osebni dohodki primerno usklajeni.

Poleg osebnih dohodkov je stimulaturna tudi stanovanjska politika. Zal podjetje zaradi nizke akumulativnosti ne more več letno graditi stanovanj in tistem obsegu kot v prejšnjih letih in je sedaj v dograditvi samo en stanovanjski blok. Ko bo proizvodnja podjetja ponovno postala donosnejša, se bo tudi stanovanjska izgradnja ponovno prilagodila potrebam članov kolektiva. V prehodnem obdobju bo verjetno kazalo pereče probleme reševati v sodelovanju z zadevnimi organizacijami na občinskem območju.

V. H.

Prihodnost je njihova

»Zadnji izdelek mi je pa izredno uspel, upam, da bom dobil dobro oceno zanj.« sta se pogovarjala dva fanta, ki sta oblečena v modro delovno obleko in z oznojenimi čeli prišla iz delavnice.

Letos teče že enaindvajseto leto obstoja Industrijske šole Litostroj. Ko so stekli stroji v naši tovarni, so tudi učenci prvič napolnili učilnice. Do danes je šola zapustilo 1177 gojencev, ki so raznesli sloves šole po Sloveniji in celo po drugih republikah. Povsod jih priznavajo kot marljivo in vestne delavce s širokim obzorjem znanja, ki so si ga pridobili na tej šoli.

Šola stoji nasproti tovarne. Obsega šolsko poslopje z delavnicami in internat, kjer so našli učenci svoj drugi dom. Da bi se поблиže seznanili z delom gojencev, smo jih obiskali na njihovem delovnem mestu, šli na obisk v internat in se skušali živeti v njihovem delovnem dan. Ravnatelj šole Hrabroslav Premič nam je povedal marsikaj zanimivega o šoli.

»Vseh gojencev je več kot tristo, v prvi letnik pa jih vzamemo vsako leto okoli sto. Pogoji za vpis niso prav lahki, saj zahtevamo od kandidata, da ima dokončano osemletko, poleg tega pa mora opraviti še sprejemni izpit iz matematike, slovenščine ter psihotehnični izpit.« je povedal ravnatelj.

Kako pa poteka pouk na šoli? »Predmeti, ki jih poučujemo na šoli, so razdeljeni v dve skupini, na strokovno-teoretične in na družbeno-jezikovne. Teoretičnega pouka je 17 do 18 ur na teden, praktičnega pa 22 ur. Šolanje traja tri leta. Poklici, ki se jih učenci izučijo, pa so: kovnostrojar, livar, obratni električar, modelni mizar ključavničar in kovač. Vsak učenec se dobera seznanil z delom, ki ga bo opravljal v svojem bodočem poklicu, pri praktičnem delu pouka v delavnicah ali pa tudi v tovarni. Doslej so bili vsi gojenci, ki so končali našo šolo, sprejeti v Litostroj in ni imel še nihče problemov z zaposlitvijo.«

»Kako pa je z ocenjevanjem in nagrajevanjem?« Odnos vzgojiteljev do učencev je zelo demokratičen. V razredih obstajajo razredne skupnosti, ki rešujejo skoraj vse medsebojne probleme. Tudi ocenjevanje je javno in vsak učenec ima pregled nad svojimi ocenami. Vajeniške nagrade podeljujemo po učenem uspehu in v višjih letnikih so seveda večje. Nagrade se gibljejo od 30 ND do 115 ND, nekateri livarji pa dosežejo celo 220 ND.

»Kaj pa učni uspehi učencev?« V tretjem letniku, kjer učenci tudi opravljajo zaključni izpit, je uspeh v zadnjih treh letih konstantno dober. V I. in II. letniku pa je nekaj slabši, saj je zna-

nje iz osemletke različno, mnogo pa je tudi učencev iz drugih republik, ki se morajo najprej naučiti slovenščine, saj so vsa predavanja v slovenskem jeziku.

Zelo zanimiv pa je bil tudi odgovor na vprašanje, kako se šola vzdržuje? Glavna sredstva za šolo daje tovarna Litostroj, zelo velik del stroškov pa krije šola z lastnimi dohodki, ki jih ustvarijo gojenci. Med ropotom strojev in oglušljivim brnenjem strojnica smo našli Antona Režka, vodjo šolskih delavnic. Pomagal je gojencem pri delu in jim svetoval.

Popeljal nas je po delavnicah, kjer so vsi učenci prizadevno in marljivo delali, saj bi rad vsakdo naredil kar se da dober izdelek. Najprej smo se ustavili v strojni obdelovalnici. Pri delu smo zmotili Alojza Janežiča, učenca III. letnika.

Z vajeno roko je ustavil stružnico, obrisal roke v krpo in nam pripovedoval:

(Nadaljevanje na 9. strani)

HE Trebišnjica obratuje

Dne 25. III. 1968 je predsednik Tito pognal v tek novo HE. S HE Trebišnjico je naša elektroenergetska mreža pridobila še en pomemben vir energije. Betonska pregrada Grančarevo je visoka 123 m, a široka 439 m, akumulira pa 1,3 milijarde kub. metrov vode. Tako je nastalo največje akumulacijsko jezero v Jugoslaviji, obenem pa je dokončana prva faza izgradnje hidroenergetskega sistema na Trebišnjici. Za gradbeno dela in opremo so porabili okrog 760 milijonov dinarjev, za opremo iz Amerike, Francije in Italije pa 15 milijonov dolarjev, ki so jih dobili od inozemskih kreditov. Instalirana moč prve

faze energetskega sistema na Trebišnjici znaša 324 megavatov z letno proizvodnjo 2,1 milijarde kilovatnih ur električne energije. Prednost novega vira električne energije je tudi v nizki proizvodni ceni kilovatne ure. Pregrada Grančarevo je po svojih dimenzijah, po obliki konstrukcije, po temeljih, po injekcijskih in konsolidacijskih delih največji dosežek tehnike.

Seveda bodo z izgradnjo sistema HE nadaljevali in za drugo fazo bodo potrebovali 330 milijonov dinarjev. Ko bo sistem popolnoma gotov, bodo elektrarne dajale preko 6 milijard kilovatnih ur električne energije.

PODATKI O PROIZVODNJI V HIDROELEKTRARNAH V LETU 1967:

Podjetje:	1966	1967	%
Drava:			
Dravograd	143 292	142 897	99,7
Vuzenica	250 865	241 398	96,2
Vuhred	341 106	332 448	97,5
Ožbalt	341 357	335 745	98,4
Fala	202 513	212 287	104,8
Mariborski otok	300 121	286 529	95,5
Sava:			
Moste	58 958	55 420	94,0
Medvode	86 165	79 045	91,7
Savica	18 858	17 855	94,7
Sava-Kranj	10 441	9 737	93,3
Završnica	6 099	3 900	63,9
Sora Fužine	2 281	1 989	87,2
Pristava	1 752	1 702	97,1
Kokra	1 066	974	91,4
Škofja Loka	1 785	1 585	88,8
Cerklje	342	342	100,0
Rudno	400	362	90,5
Kranjska gora	425	401	94,4
Sava-Brod	4 718	3 326	70,5
Zagradec	909	756	83,2
Prečna	326	178	54,6
Soča:			
Doblar	171 006	155 903	91,2
Plave	99 808	91 963	92,1
Hubelj	12 419	11 060	89,1
Plužna	5 314	4 828	90,9
Log	4 638	4 252	91,7
Možnica	3 387	3 180	93,9
Podmelec	1 715	1 561	91,0
Gradišče	840	769	91,5
Skupaj:	2072 906	2002 392	96,6

HC Zvornik

Predsedniki DS enot o dosedanjem delu

Kabaj Vinko iz TPD, star 49 let, v Litostroju 13 let, predsednik DS-TS, SK, PTO in TPD.

»Samoupravniki, člani kolektiva prepogosto gledajo le na svojo korist. Zaradi nepoznavanja splošno gospodarskih ciljev, zlasti ciljev reforme, ne vidijo povezave med uspehom podjetja in lastno perspektivo, včasih pa tega tudi nočejo. Individualna vzgoja članov, ki smo jo organizirali po končanem sejah, je pripomogla k boljšemu poznavanju problemov in uspešnejšemu delu samoupravnega mehanizma.

Največji uspeh je bil dosežen z realizacijo programa, ki smo si ga zastavili v začetku mandatne dobe. V našem delu ni bilo kom-

O obratnih delavskih svetih smo v preteklem obdobju malo pisali. Ker se končuje mandatna doba enemu delu članov samoupravnih organov, smo ob prazniku vseh delovnih ljudi, 1. maju, izkoristili priložnost in predsednikom naših obratnih svetov postavili nekaj vprašanj.

Večkrat slišimo, da obratni delavski sveti nimajo ustrezne moči, češ da ni možnosti razpolaganja z ustvarjenimi sredstvi, delitev po delu da je le pristojnost centralnih organov in podobno. Kako si predstavljajo materialno osnovo obratnih delavskih svetov, je bilo prvo vprašanje, zastavljeno predsednikom naših osnovnih samoupravnih organov.

Neumestno je povpraševati po neuspehih pa smo zato vprašali, kaj smatrajo za svoj največji uspeh v času predsednikovanja.

Zamenjava funkcij vpliva deloma tudi na obseg delovanja celotnega obratnega delavskega sveta. Izkušnje bi kazalo prenesti na naslednike. Predsednike smo vprašali, kaj svetujejo tistim, ki jih bodo zamenjali.

Ker o življenju in delu naših članov kolektiva izven tovarne v našem glasilu premalo pišemo, smo predsednikom obratnih svetov postavili še vprašanje, kako bodo preživeli prvomajske praznike.

promisnih rešitev. Temeljito analiziranje nalog je dalo možnosti, da so bile odločitve povsem jasne. Čutiti je bilo, da vsak misli s svojo glavo.

Tistemu, ki bo prišel na moje mesto, svetujem prizadevanje za čim doslednejše izvajanje politike, ki si jo zastavlja centralni delavski svet. Priporočam tudi čim manj popuščenja neupravičenim pritiskom in zahtevam zlasti s strani posameznikov.

Prvi maj rad preživim v gorah pa tud morje me v tem času že privlači.

Polajnar Karel iz FRS, star 62 let, v Litostroju 16 let, predsednik DS-PPB, FRS in MB.

»Obratni delavski sveti predstavljajo dvojni tir. Odločanje na tem nivoju predstavlja goli formalizem in ne more v okviru našega delavskega sveta vplivati na proizvodnjo. Imam občutek, da gre za samoupravno birokracijo. V tem okviru gledam tudi materialno bazo, ki jo predstavljajo n. pr. osnovna sredstva. Ob tem so pojavi drobljenja amortizacije bolj negativni kot pa pozitivni pojavi. Področje nabave bi imelo svojo materialno bazo, ki pa se izraža bolj kot posel. V bistvu je materialna osnova tisto, kar določa zakon, to je, ostanek čistega dohodka.

Največji uspeh našega delavskega sveta je predstavljala sklepčnost na sejah.

Nasledniku priporočam, da probleme temeljito obravnava na

obratnem delavskem svetu, predno gredo v razpravo na upravni odbor ali delavski svet podjetja. Vsekakor želim, da bi bil novi predsednik iz PPB.

Prvomajske praznike bom preživel doma oz. na krajših izletih.

Bradeško ing. Stane iz MO, star 31 let, v Litostroju 4 leta, predsednik DS-MO.

»Materialna osnova je v odvisnosti od stanja obrata. Ko na seji obravnavamo poslovanje, to že pomeni tudi obravnavanje materialne osnove. Od uspešnosti poslovanja je odvisno nagrajevanje. Tu nimamo nobenega vpliva na realizacijo delitve po delu. V enoti bi radi vzpostavili neke vrste spodbudo za tekmovanje med posamezniki, da bi delali boljše in več. Za tako delovanje pa žal nimamo materialne osnove.

Nobenega opravljenega dela ne morem šteti kot svoj uspeh. Za poglobljen uspeh smatram izredno delavne komisije, ki so temeljito pripravljale gradivo. Naš delavski svet je samo razpravljal o utemeljenosti ali neutemeljenosti predlogov.

Tistemu, ki me bo zamenjal na mestu predsednika, želim, da bi imel ob sebi čim bolj sposobne ljudi, zlasti pa to, da bi se mu ne bilo treba ukvarjati z vprašanji odvečne delovne sile.

Metalurgi smo vedno polni prahu in bom prvi maj preživel predvsem zunaj.

Martini Avgust iz PK, star 51 let, v Litostroju od vsega začetka, predsednik DS-PK Trebnje.

»Beseda samoupravljanje se lepo sliši, v praksi pa včasih izveni tudi drugače. Samoupravljalci ne odpravljajo svoje vloge predvsem zaradi premajhne poudarjenosti in zrelosti. Potrebni bi bili tečajji ali predavanja, da bi vedeli, kaj spada v samoupravljanje in kaj ne. Skratka gre za pomoč, ki jo je treba nuditi obratnim delavskim svetom.

Težko je govoriti o uspehih. Ne moremo se pohvaliti. Za uspeh lahko smatramo le to, da smo uspešno organizirali delo po komisijah. Tudi pravočasna izgotovitev zvarjenec je uspeh samoupravljalca.

Nasledniku svetujem čim večjo aktivnost in želim uspešno vodstvo.

Prvi maj bom skušal preživeti v naravi.

Omahen Ignac iz FI, star 62 let, v Litostroju 13 let, predsednik DS-FI.

»Pod materialno osnovo si predstavljam vso notranjo samoupravno normativno dejavnost. Ta dejavnost pa obsega kadrovska vprašanja, proizvodnjo, produktivnost, organizacijo dela, zahteve in prošnje kolektiva ter predpise. Skratka, materialna osnova obratnega delavskega sveta je vsa dejavnost pri njem formiranih komisij.

Ne bi mogel govoriti o lastnih uspehih, ker je vsako stališče ali sklep zavzet na seji, rezultat razprave večine članov. Vedno sem zadovoljen in vesel, če s svojim glasom pripomorem upravičencu do stanovanja ali posojila. Enako tudi tedaj, če pride do realizacije kakršne koli prošnje ali pritožbe, naslovljene na samoupravne organe.

Tistemu, ki me bo zamenjal, svetujem, da se dobro drži. Posveti naj se nadaljnjemu razvitju samoupravnih odnosov. Tu mislim tudi na normative, kot so vse vrste pravilnikov, ki vpijejo po odpravi ali pa vsaj spremembah in dopolnitvah svojih vsebin.

Prvomajske praznike bom skušal preživeti čim ceneje in čim bolje, predvsem pa v naravi.

Prijatelj Ivan iz sekretariata, star 31 let, v Litostroju 5 let, predsednik DS-S, K, DUR, IC, EAS in Dir.

Glede na specifičnost našega obratnega delavskega sveta, gre namreč za DS služb in sektorjev, bi glede materialne baze težko rekel karkoli.

Za svoj največji uspeh bi štel to, da bi lahko okreplil vpliv in vlogo samoupravnih organov na poslovanje podjetja, da bi lahko vsa lepa gesla in besede, ki jih beremo v časopisu o samoupravljanju, tudi večkrat videl v praksi, tako pa...

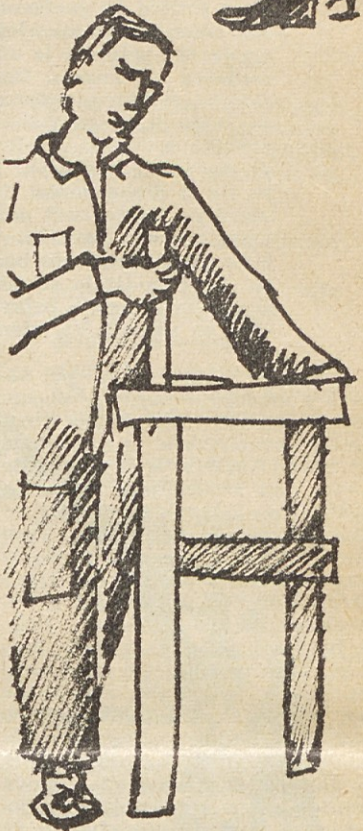
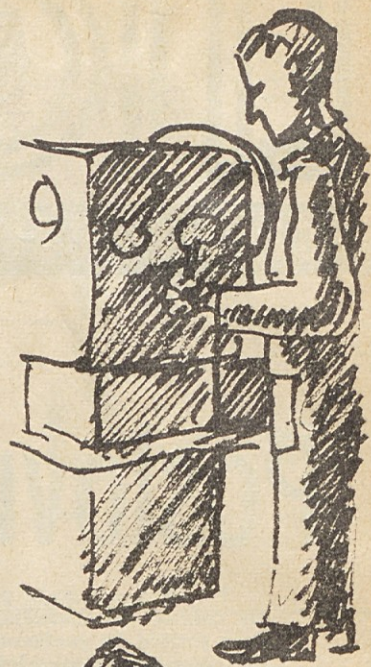
Z ozirom na velike spremembe, ki jih doživlja naše gospodarjenje tako v vsej državi kot tudi v našem podjetju, bi bilo nasledniku težko kaj svetovati. Morda to, da bi se čim bolj držal sprejetih sklepov in zahteval od odgovornih organov tudi njih izpolnitev.

Prvomajske praznike nameravam preživeti čim bolj sproščeno.

Pungerčar Zvone iz VET, star 30 let, v Litostroju 11 let, predsednik DS-VET.

»Če govorimo o materialni bazi, smatram da je prav, če delavski svet proizvodne enote razpolaga s predvidenimi finančnimi sredstvi. Pred uvedbo obračuna faktorja po PE/S bi morali urediti razbremenilne cene posameznih delovnih operacij in jih prilagoditi našim dejanskim storitvam.

Kljub temu, da je bilo veliko problemov, med drugimi uvedba analitične ocene delovnih mest ali pa reorganizacija, ni bilo doseženih nekih izrazitih uspehov. Lahko rečem, da so bile seje našega delavskega sveta kvalitetne, podani dobri predlogi in sprejeti koristni sklepi. Žal velikokrat ni prišlo do realizacije s strani višjih samoupravnih organov ali pa služb. Mislim, da ima

Kje smo?

Prve dni aprila smo prejeli »Poslovno poročilo za leto 1967«. Obsežna knjiga nas seznanja s poslovnimi izidi minulega leta.

Koliko je skladov?

Malo!

Premalo!

Ah! Samo da nismo v minus!

Še in še bi lahko navajali vprašanja, mnenja in ugotovitve, ki so že bila ali pa še bodo izrečena med obravnavo poslovnega poročila. In prav je tako! Poglejmo prehojeno pot skozi poslovno leto. Poglejmo, do kam smo prišli po poti, ki jo je za-

črtala gospodarska reforma, kje smo na tej poti in koliko je še do cilja, ki je zaznamovan s kakovostno preosnovo našega gospodarjenja.

Medtem ko naslavljamo gornje vrstice vsem sodelavcem kot poziv k obravnavi poslovanja v preteklem letu, pa istočasno ugotavljamo, da so že trije meseci 1968. leta mimo nas! Resda preteklosti ne bomo spremenili, toda z izkušnjami iz preteklosti pa lahko vplivamo na tekoča dogajanja! Zato si oglejmo poslovne izide letošnjega prvega četrtletja:

Finančna realizacija (v Ndin):		%	%
— fakturirana	45 426 333	84,89	21,36
— vnovčena	29 471 004	55,07	13,85
Blagovna proizvodnja (v tonah):		%	%
— skupna	4 179,0	100,89	22,57
— finalizirana	2 631,8	101,57	20,95
— odpremljena	2 465,6	95,16	19,63

V predzadnjem stolpcu je navedena odstotkovna izpolnitev tromesečnega dinamičnega načrta, v zadnjem stolpcu pa odstotkovna izpolnitev celoletnega načrta.

Do konca leta so še tri četrtletja. Če bomo na koncu vsakega ugotavljali poslovne izide na podoben način, smo prepričani, da bodo vrednosti v predzadnjem stolpcu vedno okoli 100%, v zadnjem stolpcu pa ustrezno četrtletju: 50%, 75% in 100%!

Predpogoji za dobre poslovne izide pa so zelo zelo številni! Ali naj jih naštejemo? In nato razvrstimo po pomembnosti? Ne, ker so splošno znani! Važno pa

je, kako jih izpolnjujemo, kajti po tem se meri naša gospodarska sposobnost.

Toda enega od predpogojev moramo le omeniti: to so **poslovni stroški**, ki morajo biti čim nižji. Omenjamo ga zato, ker je to eden od predpogojev, ki ga mi ne izpolnjujemo zadovoljivo. Prelevil se je celo v problem, ki kriči tako v poslovnem poročilu za leto 1967, kakor tudi v obračunih proizvodnje za januar, februar in marec 1968!

Spopravimo se s tem problemom bolj odločno kot doslej. Tu lahko pripomore prav vsak sodelavec na svojem delovnem mestu.

obratni delavski svet take naloge in kompetence, da bi morali v bodoče posvetiti več pozornosti sestavi članov, ki bodo kos postavljenim nalogam.

Nasledniku priporočam za začetek študij pravilnikov, pozneje pa polno mero prizadevnosti, predvsem pa objektivnosti do obravnavanih problemov.

Prvi maj bom preživel v družinskem krogu.

Odgovori na vprašanja, ki smo jih postavili predsednikom, odkrivajo nekatere probleme delavskih svetov proizvodnih enot in služb. Prav gotovo ne vseh. Prav bi bilo, da bi o delu naših osnov-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Prizadevanja komunistov za delovanje v tovarni v novih razmerah

Konferenca komunistov Litostroja je konec preteklega leta sklenila, da naslednjo konferenco posveti vprašanju, ki ovirajo uspešno izpolnjevanje poslovnih nalog. Ta odločitev temelji na dejstvu, da je dolgoročni in kratkoročni poslovni plan v osnovi tudi idejno politična orientacija komunistov. Da bi našli kar najboljšo pot, je sekretariat organiziral razgovor s komunisti na vodilnih delovnih mestih v podjetju. Na ta način so se izoblikovale skupne vprašanje o komercialno poslovni problematiki, proizvodnji in odnosih v proizvodnji ter kadrovske politiki in nagrajevanju kot njenem sestavnem delu. Z aktivni komunistov o teh vprašanjih je bilo doseženo podrobno obravnavanje problematike, večja možnost angažiranja posameznikov, večja informiranost in aktivnost organizacije Zveze komunistov v procesu reorganizacije sploh.

Aktiv komunistov o komercialni politiki je izzvenel kot dogovor vseh tistih, ki se soočajo s problemi tega področja, da bi pri realizaciji nalog čim tesneje sodelovali. Namen aktiva je bil tudi seznaniti komuniste bolj temeljito s cilji komercialne politike, v čemer je še posebno uspel.

Če izhajamo iz planskih okvirov za leto 1968, plan za to leto je bil še posebno skrbno temeljito izdelan, potem lahko govorimo o določenem uspehu. Razmeroma uravnoteženi plan izhaja navsezadnje iz več ali manj posrečenih naročil.

Struktura naročil kaže, da se zmanjšuje izvoz zaradi slabih možnosti kreditiranja. Mi sami nismo sposobni vzdrževati kreditna plačila, pa smo zato vezani na razne banke. Če dodamo zahteve po kreditiranju pri domačih kupcih, potem so opravičljiva naša iskanja pomoči pri finančnih zavodih. Zaradi počasnega obračanja kapitala, ki je pogojen z našo proizvodnjo, nima nihče interesa, da bi nam pomagal. Prizadevanja, kot n. pr. ustanovitev izvoznega združenja oziroma zagotovitev sredstev, rezerviranih za serijsko elektrostrojgradnjo kažejo, da bo morda le prišlo do izboljšanja položaja.

Če so pred leti prihajali kupci k nam in smo nekateri celo zavračali, pa morajo danes naši komercialisti h kupcem. Dosegli smo določene uspehe in zato bomo okrepili tudi naša predstavništva. Nujna je oživitvev oddelka za tržne raziskave in reklamacije, ki je zaradi neustreznega nagrajevanja v preteklosti razpadel. Ob tem je zlasti pomembno sistematično uvažati mlade ljudi, kajti v tem pogledu nam bije že dvanajsta ura. Slab odziv na razpis kaže, da je za tako plačilo po delu, kot ga nudijo v našem podjetju, še dovolj manj odgovornega dela drugod. Na eni strani odhajanje tistih, ki so se deset in petnajst let formirali v strokovnjake, na drugi strani pa ni dotoka mladih. Le z ustreznim nagrajevanjem bi bilo možno zaostri tudi osebno odgovornost in jo ustrezno sankcionirati. Dve trditvi sta vnesli v razpravo tudi poglede na ostale faktorje proizvodnje.

— Tržišče naših cen v večini ne bo sprejelo.

— V tovarni ni opaznih naporov, da bi izdelovali po sprejemljivih cenah.

Naše cene so dejansko neusklajene s cenami na tržišču. Tisti, ki želijo ostati na tržišču, plasirajo artiklo pod ceno. Prav je, da se tudi mi odločimo o tem, ali se izplača sodelovati z nekaterimi artikli v tekmi. Še posebno je tu na mestu misel, da so minili časi, ko je bilo pomembno, če smo znali nekaj narediti. Danes je treba tisto nekaj narediti v

PRESEDNIKI DS ENOT O DOSEDANJEM DELU

(Nadaljevanje z 2. strani)

nih samoupravnih teles slišali več. Morda bomo tako prispevali k temu, da bo del članov kolektiva, ki bodo izvoljeni v samoupravne organe, hitreje seznanjen z dotedanjimi dosežki, s tem pa bo tudi njihovo delo uspešnejše in bogatejše.

Vladimir Kovač

ustrezni kvaliteti in času ter po primerni ceni.

Trditve o tem, da ni znatnih naporov za zniževanje cen, izhaja iz cele vrste deformacij. Konstruktor, projektant mora poznati možnosti proizvodnje za izdelavo objekta. Če ne upošteva proizvodnih kapacitet, je krivec za previsoko ceno. Dober konstruktor je tisti, ki bo zadovoljil kupca ob čim cenejšem materialu in čim cenejši izvedbi. Ponovitev naročila, ki zahteva enako število projektantskih ur, tudi vpliva na ceno. Stimulacija na večje število operacij, izmeti itd. so pojavi, ki so prisotni, za katere vsi vemo, vendar ni sile, ki bi začela tok sprememb. Po mnenju prisotnih bi moral zdravilo poiskati aktiv ZK. Tudi take misli so bile izražene na aktivu komunistov o komercialni politiki. Žal pa ni prišlo dalj od ugotovitev. Morda bo več spregovorila konferenca.

Problemi proizvodnje, ki so bili na dnevnem redu aktiva komunistov Litostroja v sklopu priprav na konferenco o poslovni politiki in perspektivah te politike, so pritegnili nekoliko več komunistov. V razpravah je bilo predvsem čutiti prizadevanja o opredelitvi političnih konsekvenc pri posameznih proizvodnih problemih.

Za našo proizvodnjo so bili ob nastopu reforme značilni nekateri negativni pojavi. Nenormalno velike količine nedokončane proizvodnje, predolgi in za trg nesprejemljivi roki, nejasni in neopredeljeni koncepti organizacije in deloma programa proizvodnje ter podobno so vprašanja, ki se zadnji dve leti očitno zboljšujejo. Če smo včasih izdelovali pod geslom »za vsako ceno«, pa danes težimo k ceni, ki jo je tržišče pripravljeno sprejeti. Izgleda, da je zniževanje poslovnih stroškov osrednji element, od katerega zavisí uspešna izpolnitev plana. Cela vrsta drugih stvari posredno ali neposredno vpliva na poslovne stroške. Področje, kjer se znatno lahko angažirajo komunisti, so zlasti medsebojni odnosi. Gre za spremembo določenih mentalitet, ki izključuje občutek odgovornosti oz. prizadevnosti za racionalno proizvodnjo. Tu lahko komunisti veliko storijo. Reševanje problemov proizvodnje je odvisno tudi od stanja na drugih področjih znotraj kolektiva. To so vprašanja delitve, nagrajevanja, stimuliranja, problemi kadrov, določene nejasnosti v odnosu med samoupravnimi praksami in strokovnim delom oz. vodenjem itd.

Najpomembnejši moto aktiva, če lahko tako rečemo, je bil podarek na obveznosti komunistov do uspešnega izpolnjevanja planskih zadolžitve. To pomeni angažiranje v več smereh. Modernizacija tehnoloških postopkov in uvajanje skupinske tehnologije bi znatno prispevala k dvigu proizvodnje. Pri nabavljanju novih strojev moramo imeti pred seboj točno opredeljene cilje, kaj bomo proizvajali v prihodnje. Včasih prihaja do neenakomerne zasedbe proizvodnih kapacitet. Normska politika je neustrezna, ker samo zniževanje norm ne vpliva za povečanje proizvodnje. Skratka vrsta kritičnih pripomb na račun pomanjkljivosti in napak, za katere pa noče biti nihče kriv. Zveza komunistov mora

nenehno opozarjati na negativnost takih pojavov, da bi lahko uspel kolektiv kot celota.

Zelo negativno je mišljenje, po katerem naj delamo tako, da bomo nekako preživeli reformo. To vodi v pasivnost in delo po starem. S takim mišljenjem ustvarjamo dokaj težko situacijo na področjih planiranja, konstrukcije in drugje.

Če je imel aktiv nalogo analizirati stanje v proizvodnji, potem ne moremo mimo poslovanja v letu 1967. Žal še ob koncu tretjega meseca nismo dobili poslovnega poročila. Razprava je lahko temeljita le takrat, če govorimo skupen jezik. Tako pa je bilo čutiti, da vsak razpravlja o tistem, kar pozna. Komunisti na tem aktivu so sklenili, da se bodo potem, ko bo objavljeno poslovno poročilo, sestali še enkrat.

Razprava na aktivu komunistov o kadrovske politiki in nagrajevanju, kot njenem sestavnem delu, je postavila v ospredje osrednje probleme s tega področja.

Nagrajevanje v Litostroju predstavlja od nekaj šibko točko. Skoraj vedno smo na tem področju gasili požare. Danes je postavljeno na dnevni red vprašanje nagrajevanja tistih, ki so najbolj odgovorni za uspeh, oz. nagraditev strokovnjakov, ki odhajajo zaradi prenizkih osebnih dohodkov. Prav je, da zagotovimo ustrezno stimulacijo tej kategoriji delavcev, obenem pa moramo računati s kompleksnim reševanjem tega področja. Če bomo politiko nagrajevanja reševali parcialno, potem bo v prihodnosti zopet problem stimula-

cije neke druge kategorije ljudi, ki jo bomo skušali reševati. Od tod izvirajo upravičene kritike, po katerih naj se za neko obdobje točno opredeli, kakšne elemente bomo imeli na področju delitve osebnih dohodkov.

Analična ocena delovnih mest je krepak korak dalje k urejenosti na področju delitve, zlasti pa v pogledu spremljanja strukture kadrov. Komunisti se moramo zavzemati dosledno za uveljavitev takih metod, ki bodo onemogočile samovoljnosti posameznikov in deformacije, ki iz tega izvirajo. Ustrezen korak dalje je tudi sistemizacija, ki lahko ob podpori komunistov prispeva k urejenosti v kolektivu.

Iz odnosov v delitvi izvirajo tudi medsebojni odnosi. Vsaj tretjina tistih, ki zapuste podjetje, je takih, ki se pri nas niso dobro počutili. Veliko pripomb gre na račun t. im. režijskega kadra. Preveč da je tistih v administraciji. Rešitev je v kvaliteti dela tega kadra. Prav kvaliteta dela bi imela posledico, da bi vsi slabj odšli. V razpravi je bilo ob paroli »preveč nas je« izraženo mišljenje, da nas je premalo. Ob tem gre le za nepravilno strukturo kadrov oz. za proces reorganizacije, da bi postavili pravega človeka na pravo delovno mesto.

Tudi ta sestanek ni šel mimo problemov iz neposredne proizvodnje. To kaže na tesno povezanost vseh področij in kličo po sodelovanju.

Izpolnjevanje rokov in ob tem možnost pridobivanja novih naročil je v tesni povezavi s kadrovske načrtovanjem. Zlasti je tu pomembno področje planiranja in programiranja kadrov.

Če bi povezali razpravo na aktivu komunistov o kadrovske problematiki, potem moramo reči, da je predvsem pomembna dolgoročnost. Vloga zveze komunistov je zlasti v podpori dolgoročnim stremljenjem, predvsem pa krepitvi medsebojnih odnosov, ki velikokrat prispevajo več kot materialna stimulacija.

Gradivo vseh treh aktivov bo pripomoglo k temeljiti pripravi konference o poslovni politiki in orientaciji. Z aktivni s specifičnimi področji dela je zaživela nova oblika dela komunistov v našem podjetju. Žal veliko članov ZK stoji ob strani.

V. K.

Zakaj prekinitev dela?

Časopis Samoupravljanje iz Zagreba je pred kratkim objavil članek z naslovom »Vzroki prekinitve dela«, ki ga zaradi tehtnosti skoraj v celoti ponatiskujemo.

Prekinitve dela so se pojavile pri nas že pred časom, a v letih 1966 in 1967 se je njih število zelo povečalo. Dosedaj o tem pojavu nismo odkrito in jasno govorili in prav zato so pričeli ljudje, ki jim naš gospodarski razvoj ni bil po godu, dajati prekinitev dela nek poseben pomen.

Po nekih teorijah naj bi bile prekinitve dela posledica samoupravljanja in vztrajanja na dosledni demokratizaciji notranjih odnosov v samih podjetjih, druge pa zopet trdijo, da je temu kriva reforma. Prav je, da skušamo čim bolj temeljito poiskati glavne vzroke in težave, ki povzročajo prekinitve dela, a obenem najti nekaj rešitev iz neprijetnega položaja, ki ga prekinitve dela povzročata.

Vprašajmo se najprej, ali so prekinitve dela res najboljši način, s katerim bomo odpravili probleme in razčistili nezdrave odnose v delovni organizaciji. Prav gotovo ne. Če n. pr. člani kolektiva zaradi slabega poslovanja podjetja prejmejo manjše osebne dohodke, ali če v podjetju kršijo samoupravne pravice, pač ne bomo našli zdravila v prekinitvi dela, ampak moramo stremeti za tem, da bi s pomočjo vseh notranjih subjektivnih sil odstranili probleme v podjetju.

Dejstvo je, da ima vsaka prekinitve dela svoj neposredni ali posredni vzrok. Naj jih nekaj naštejemo: nizki osebni dohodki, prepozno izplačani osebni dohodki, napačen obračun dohodkov, nerazviti notranji odnosi v kolektivu, kršenje pravic samoupravnih organov itd. Seveda za prekinitve dela ni potreben samo en vzrok ampak cel kompleks nepravilnosti. Domala vsa naša podjetja imajo po organizacijski shemi več delovnih enot in poslovalnic, ki po eni strani sti-

mulirajo večjo proizvodnjo in produktivnost ter disciplino pri delu, po drugi strani pa se lahko pojavijo v posameznih enotah kolektiva ozki lokalistični interesi. Zaradi vsega tega moramo notranje subjektivne faktorje organizirati in prirediti tako, da ne bodo ovirali razvoja novih procesov, ki se na osnovi samoupravljanja konstituirajo v delovni organizaciji. Prav tako pa je potrebno, da s pomočjo družbeno političnih organizacij analizirajo v samem podjetju nastali položaj ob prekinitvi dela.

Samo v letu 1966 je bilo v Jugoslaviji v gradbeništvu 14 prekinitvev dela in še zanimiv podatek — osebni dohodki so bili neposredni povod vsem prekinitvam.

Če skušamo ta problem analizirati, ugotovimo, da je poleg osebnih dohodkov še niz drugih drobnih vzrokov za prekinitvev dela. Vzemimo na primer: neraz-

viti notranji odnosi, neurejeno samoupravljanje, ogromna koncentracija ekonomske in politične oblasti v vodstvu gospodarske organizacije, nezadostna obveščnost članov delovnega kolektiva o položaju njihove gospodarske organizacije, neurejeni odnosi navznoter podjetja med ekonomskimi enotami.

V podjetju samem pa pride večkrat do razcepa — eni so za napredek in za vse novo, drugi pa zopet zagovarjajo tradicije in stare preizkušene metode. Zanimivo je tudi to, da rešujejo v podjetjih pomembne stvari v dokaj ozkem krogu strokovnjakov, ves delovni kolektiv pa zve o marsikateri življenjsko važni stvari za podjetje šele takrat, ko je vse že sklenjeno, ali pa ga celo o tem obveste ljudje od drugod. Ko so se novinarji pogovarjali z delavci nekega skopskega gradbenega podjetja, so ti pove-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Pa si pregledal, da ni kaj, kar ni izmet?

Sklepi samoupravnih organov

Zapiski ob robu

Dejavnost centralnih samoupravnih organov je bila v mesecu februarju usmerjena na sprejetje in potrditev proizvodnega plana. Plan je bil okvirno sprejet, strokovne službe so imele le nalogo natančneje opredeliti obseg nadurnega dela. Do naslednje 9. redne seje realno število nadur ni bilo pripravljeno in je bil zato na delavskem svetu točno določen nekajdnevni rok za službe, da to store. Ob tem je bila izražena zahteva, naj se sproži disciplinski postopek zoper odgovorne predstavnike služb.

Sklep o oživitvi pravilnika za nagrajevanje »režijskega« kadra bo deloma izravnal neenakopraven položaj tistih, ki ne delajo po učinku. Res je sicer, da so stimulacijskega faktorja deležni vsi, ne glede na delovni prispevek posameznika. Res je pa tudi, da tak pravilnik, kot se oživlja, za velik del »režijscev« še zdaleč ni ustrezen. Znatno stimuliranje in penaliziranje vodilnega in vodstvenega kadra vse do delovodij, naj bi spravilo pokonci delovno iniciativo; stanje kot je, se navsezadnje odraža tudi v odhodih strokovnjakov, ki so pri nas preživeli petnajst in več let.

Končno smo dobili v razpravo tudi sistemizacijo, ki vnaša v naše delo nov element uredjenosti in organiziranosti. Nekaj let nazaj takega dokumenta nismo sprejemali, pa je oživljanje sedaj toliko bolj boleče. Sistemizacija za leto 1968 še ne vsebuje vseh elementov vendar kaže, da smo na dobri poti. Kritično pripombo bi lahko dali le na čas, v katerem se sprejema, saj smo že pri koncu prvega četrtletja.

Za zapisek ob rob samoupravnim sklepom morda še tole. Predlog kadrovske komisije pri upravnem odboru, da se vzpostavi pogodbeno delovno razmerje s člani kolektiva, ki se upokojijo, je sprožilo vrsto vprašanj. Če imamo ustrezno službo, ki naj evidentno spremlja delavce po delovnih mestih, potem se zdi nemogoče, da ni bilo prej poskrbljeno za nadomestilo. Morda prihaja v tem primeru do izraza osebni faktor, ko nekdo od sebe ne trpi rivala, ker se čuti ogroženega. Bolj ustreznega je razlaga, da z našimi osebnimi dohodki nismo dovolj interesantni za nekoga izven kolektiva. Sistemizacija pa žal še ne opredeljuje pripravnih delovnih mest. Nor-

mativi poti razvoja za posamezna delovna mesta v našem podjetju so za sedaj le izkušnja in vpliv posameznikov strokovne službe. K. V.

Sklepi DSP

Na 10. redni seji DS podjetja je DS upoštevajoč postopek in rok za volitve v delavski svet podjetja in delavske svete PE-S za isto polovico članov teh organov, katerim letos poteče mandatna doba, razpisal volitve za 26. april 1968 in določil volilna telesa, kakor je natančneje opredeljeno v razpisu, ki se posebej objavi.

Za izvedbo volitev imenuje:

a) enotno volilno komisijo v sestavi:

1. za predsednika komisije — Milan Seme
za namestnika predsednika — Franc Tajnikar

2. za člana komisije — Narcis Dembsky
za namestnika člana — Ante Burič

3. za člana komisije — Josip Popovič
za namestnika člana — Rudi Hlebec

b) komisijo za sestavo volilnih imenikov v sestavi:

za predsednika komisije — Mi-
ro Stalowsky
za člana komisije — Marjan Čeh

za člana komisije — Karel Er-
žen

Zbore volivcev volilnih enot sklicje predsednik DSP za 15. in 16. april 1968.

Med drugim je DS potrdil investicijsko vzdrževanje, planirano v višini Sdin 349.838.700. Znesek je izračunan po stopnji 3,5 odstotka od osnove za izračun amortizacije in se bo črpal na podlagi plana, ki ga izdela strokovna služba.

Sredstva amortizacijskega sklada morajo ostati neokrnjena v sprejeti vsoti (868 milijonov Sdin) in se ne morejo koristiti, dokler DSP drugače ne odloči. Strokovna služba naj izdela predlog koriščenja amortizacij.

DSP je na predlog UOP zavrnil vlogo Skupščine občine Ljubljana—Šiška za sofinanciranje gradnje nove ljubljanske bolnišnice

v letu 1968 zaradi pomanjkanja finančnih sredstev.

DSP posreduje v razpravo kolektivno spremembo Pravilnika o štipendijah, katere je predložila komisija DSP za izobraževanje s črtanjem 5. točke na sprejemnem listu.

Piši v časopis Litostroj o vsem tistem, kar misliš, da bi bilo pomembno objaviti.

Posvetovanje o varstvu pri delu

Občinski sindikalni svet Nova Gorica je v sodelovanju s Sekcijo za medicino dela sklical posvet o vlogi sindikata pri uresničevanju zdravstvenega varstva pri delu. Posvetovanje je bilo pod pokroviteljstvom predsednika republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije dne 29. marca 1968 v veliki dvorani skupščine občine Nova Gorica. Posveta se je udeležilo 174 predstavnikov občinskih sindikalnih svetov in nekaj zdravnikov medicine dela iz 34 komun.

Posvetovanje je bilo namenjeno predvsem sindikalnim delavcem zaradi uveljavljanja zdravstvenega varstva delavcev pri delu. V tem smislu je posvet pričel predsednik občinskega sindikalnega sveta Nova Gorica, ki je pozdravil tov. Marolta, tajnika Zveze sindikatov Slovenije in tov. Dolfko Boštjančič.

Nato je pozdravil navzoče tajnik zveze sindikatov Slovenije tovariš Marolt in opravičil odsotnega predsednika republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije. Opozoril je na velik pomen zdravstvenega varstva delavcev pri delu, posebno če hočemo povečati produktivnost in se vključiti v mednarodno delitev dela. Sindikati bodo morali svojo dejavnost usmeriti tudi v to področje.

O pomenu zdravstvenega varstva pri delu je govoril dr. Tone Prijatelj iz Nove Gorice, ki je opisal delo dispanzerja za medicino dela v Novi Gorici. V nekajletnem delovanju tega dispanzerja — ustanovljen je bil leta 1965 — je odkril pri 2137 pregledih kar 257 poklicnih obolenj ali 12,1 odstotka. Na prvem mestu je zastupitev z živim srebrom — 145 primerov ali 56,3 odstotka vseh poklicnih obolenj. Takoj za njimi je poklicna okvara sluha — 66 primerov ali 25,6 odstotka od vseh poklicnih bolezni. Zastrašujoči so podatki, ki govorijo, da je 69 odstotkov poklicno obolelih mlajših od 40 let. Prav tako je pri okvarah sluha 20 odstotkov obolelih zaposlenih manj kot 5 let. Ti podatki o triletnem delu povedo, da je nujno potrebno posvetiti večjo pozornost zdravstvenemu varstvu delavcev pri delu.

V naslednjem referatu je dr. Samo Modic obrazložil tesno povezanost produktivnosti z zdravjem delavca, ki je pa odvisno od pravilnega zdravstvenega varstva in zdravega delovnega okolja. Marsikdaj so opozorila medicine dela kamen spotike za gospodarsko organizacijo, vendar se kmalu pokažejo slabe posledice, če gospodarska organizacija nima posluha za sanacijo delovnega okolja. Naloga medicine dela je dati zdravemu delavcu ustrezno delovno mesto in bedeti nad njegovim zdravjem.

Magister znanosti prof. Slavko Verhovnik je spregovoril o važnosti meritev delovnega okolja, saj osebno ocenjevanje škodljivosti ne da pravih podatkov. Nihče ne more oceniti, koliko ogljikovega monoksida je v zraku, ker je to plin brez barve, vonja in okusa ter je smrtno nevaren že pri koncentraciji nekaj promil. Zato je pravilno in realno ocenjevanje delovnega okolja samo s pomočjo meritev zapraše-

Zbori delovnih ljudi

Dne 16. in 17. aprila so v Litostroju sklicali zbere delovnih ljudi za predlaganje kandidatnih list za volitve novih članov v delavski svet podjetja oziroma v delavske svete proizvodnih enot in sektorjev.

Na teh zborih delovnih ljudi so obravnavali tako splošno problematiko podjetja kakor tudi probleme in položaj posameznih obratov. Govorniki so podčrtali pomen večje storilnosti za gospodarski razvoj podjetja ter potrebo po večji odgovornosti vsakega člana kolektiva, saj je le od skupnega dela in skupne delovne zavesti odvisen uspeh posameznega obrata pa tudi uspeh podjetja v celoti.

Na zborih delovnih ljudi so člani kolektiva tudi predlagali kandidate za volitve v DSP ter za ODS podjetja, ki bodo 26. aprila 1968.

nosti, gibanja zraka, temperature, vlažnosti, osvetljenosti, ropota, vibracij itd. Samo po teh podatkih lahko ocenjujemo, ali je določeno delovno mesto za zdravje škodljivo. Republiški sanitarni inšpektor dr. Stanko Lajevec je govoril o zakonodaji v zvezi s kompleksnim varstvom pri delu, kjer ugotavljamo, da ostajajo zakoni samo na papirju in tudi zdravstvena služba nima dovolj posluha za medicino dela. Potopil je tudi, da marsikatero gospodarske organizacije, ki imajo strokoven kader in opremo, ne morejo opravljati meritev delovnega okolja, ker so za te meritve pooblaščen samo nekateri zavodi, kar je premalo za vso Slovenijo. Zadovoljen je bil, da so sindikati in medicina dela soglasni, da je potrebno več skrbni in truda za zdravstveno varstvo pri delu. Opozoril je tudi na predpise proti onesnaženju zraka in vode, ki služijo zaščiti delovnega človeka pred škodljivostmi tudi po končanem delu, vendar mnoge gospodarske organizacije nimajo za to posluha.

V končnem referatu je dr. Tone Prijatelj spregovoril še o zdravstveni vzgoji delavca. Treba ga je vzgajati na razne načine, a žal je edino tovarniški tisk zainteresiran za razne zdravstvene vzgojne članke, medtem ko radio in televizija za to področje nima-

ta posluha. Potrebno je tudi ponotiti učbenike za varstvo pri delu za izpite vodstvenega kadra, vsaka delavska univerza pa ima svoje učbenike in svoj sistem dela. Diskutanti so se strinjali v tem, da sindikat poseže tudi na to področje in želeli še več takih srečanj. Na koncu so sprejeli sklep, da se celotna snov posveta posreduje vsem občinskim sindikalnim svetom in republiški Zvezi sindikatov z zahtevo, da se ti problemi obravnavajo na prihodnjem kongresu Zveze sindikatov Jugoslavije. Upajmo, da bomo še videli uspehe posveta.

dr. Edo Tepina

Tovarniška glasila

Delo ie dne 5. IV. 1968 objavilo članek z naslovom:

POGOVOR O TISKU V DELOVNIH ORGANIZACIJAH.

Komisija za samoupravljanje pri republiškem svetu zveze sindikatov Slovenije je organizirala posvet s predstavniki tiska v delovnih organizacijah. Dogovorili so se, da bo posvet v Mariboru sredi maja, na katerem se bodo zbrali vsi zastopniki glasil, ki jih izdajajo delovne organizacije.

POŠKODBE V MARCU

V mesecu marcu je bilo v našem podjetju 48 poškodb: 15 v MO, 9 v PK, 16 v FI, 1 v VET in 7 v sektorjih.

Največ poškodb se je zgodilo v torek 14, sledi četrtek 9, ponedeljek in sobota 7, sreda 6 in petek 5.

Zaradi poškodb smo izgubili 828 delovnih dni. Poškodbe na glavi so imeli 3 delavci, za kar je izgubljenih 14 delovnih dni, na obeh je bilo poškodovanih 12 delavcev, za kar je bilo izgubljenih 50 delovnih dni, po telesu so se poškodovali 3 delavci, za kar je bilo izgubljenih 9 delovnih dni, poškodbe na rokah je imelo 16 delavcev, za kar je bilo izgubljenih 128 delovnih dni.

Največ se je poškodovalo kvalificiranih delavcev 20, sledi: nekvalificiranih 11, polkvalificiranih 10, visokokvalificiranih 6 delavcev in 1 vajenec.

V mesecu marcu so bile 3 poškodbe več kot v mesecu februarju in 7 več kot v istem mesecu lani.

Služba varstva pri delu

Zakaj prekinitve dela?

(Nadaljevanje s 3. strani)

dali, da nihče od njih ne vprašuje, zakaj dobivajo manjše osebne dohodke, pač pa se vsi sprašujejo, zakaj jih o tem niso pravočasno obvestili in zakaj vodstvo podjetja dovoli, da nekateri člani kolektiva neodgovorno širijo govorice o brezizhodni situaciji, ali pa celo o likvidaciji podjetja.

Do nesoglasij v delovnih kolektivih pride pogosto tudi zaradi nepravilnega obračuna osebnih dohodkov in to ne samo pri posameznikih ampak tudi pri skupinah delavcev v različnih ekonomskih enotah. Dogaja se, da namesto spremembe pravilnika in meril za nagrajevanje ostane vse le pri človeški nevoščljivosti, češ ta in ta zasluži mnogo preveč. V kolektivih je slišati tudi mnogo pripomb glede razdeljevanja stanovanj. Znan je primer iz Beograda, kjer so v petnajstih gradbenih podjetjih od skupno 290 razdeljenih stanovanj razdelili v letu 1965 delavcem v neposredni proizvodnji samo 87 stanovanj ali le 30 odstotkov. Iz tega je razvidno, da uslužbenci rešujejo svoje stanovanjske probleme mnogo bolj uspešno.

Člani delovnih kolektivov se pritožujejo tudi nad tem, da je vpliv neposrednih proizvajalcev na sklepe samoupravnih organov

skorajda nepomemben. Večkrat se primeri celo, da organi samoupravljanja sploh ne odgovore delavcem, zakaj so njihovi predlogi zavrnjeni in to prav gotovo ne deluje stimulatивно na delovno vneto delavcev.

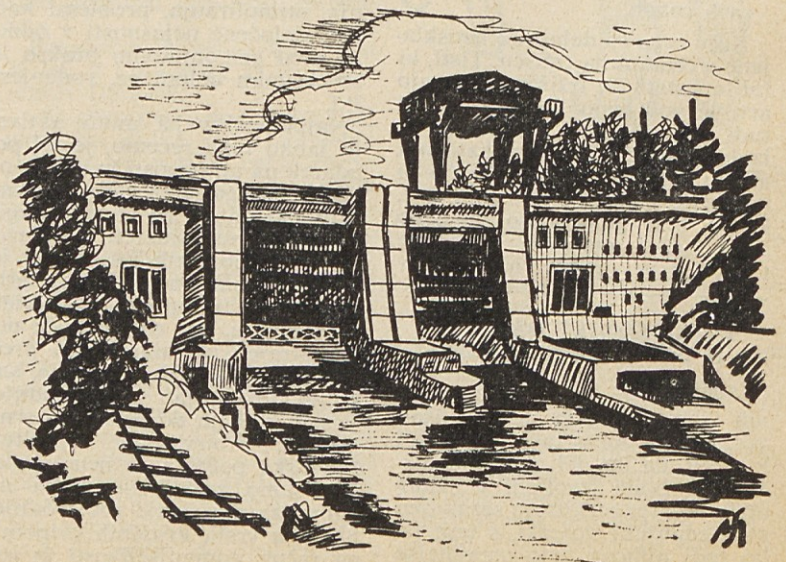
Pri ocenjevanju vzrokov za prekinitve dela se moramo zavedati nevarnosti, da bi nekatere skupine ali delavci v podjetju iz tega poskušali kovati svoj lastni kapital. V tem primeru seveda podjetje absolutno ne sme popustiti, saj bi v tem primeru imel kolektiv več škode kot koristi.

Iz analize mnogoštevilnih pritožb delavcev lahko ugotovimo: — Delavskih pritožb je vedno več, — Največje število pritožb se nanaša na kršitve zakona o delovnem razmerju ter na napačen obračun in delitev osebnih dohodkov.

— Največ pritožb pošljejo neposredni proizvajalci.

— Večina pritožb je utemeljenih.

— Organi samoupravljanja in družbeno politične organizacije le redkokdaj, in še takrat površno razpravljajo o teh perečih vprašanjih, temeljiteje pa se lotijo dela šele takrat, ko pride v podjetju do sporov. Vzroki pritožb so v glavnem isti, kot so vzroki, ki so pripeljali do prekinitve dela.

HE Medvode

Posvet graditeljev hidroelektrarn

Združenje jugoslovanskega elektrogospodarstva (ZJE) je v dneh od 27. do 30. marca t.l. organiziralo v Radencih zvezno posvetovanje o izgradnji hidroelektrarn. Udeležilo se ga je nad 250 strokovnjakov z vseh področij, ed ekonomistov, energetikov in projektantov do gradbenikov in izdelovalcev opreme. Zbral se je torej štab strokovne armade, ki je v zadnjih dveh desetletjih z mnogimi hidroenergetskimi napravami doma in po svetu dokazala svojo udarno moč in ki v zadnjih letih ni več polno zaposlena.

NEIZKORISČENE MILIJARDE KILOVATNIH UR

Vlogo gostitelja so prevzele Dravske elektrarne Maribor. Že v pozdravnem govoru je njihov predstavnik ing. Dobršek utemeljil potrebo po posvetovanju, ki naj osvetli pomen hidroelektrarn za narodno gospodarstvo Jugoslavije v času, ko del energetikov in ekonomistov ne povsem upravičeno pospešuje gradnjo termoelektrarn.

Pozdravna govora predstavnika Gospodarske zbornice SR Slovenije in generalnega direktorja ZJE ing. Markovića sta posvetu še nazorneje nakazala smer razprave. Oba govornika sta poudarila veliko perspektivnost izgradnje hidroelektrarn v Jugoslaviji glede na njeno izredno vodno bogastvo, ki jo v tem pogledu uvršča med prve države v Evropi.

Deloma zaradi obilice »belega premoga«, deloma zaradi prekinjenega investiranja v hidroelektrarne bomo do leta 1972 imeli izkoriščenega komaj eno tretjino svojega hidroenergetskega potenciala. Ostali nam bosta še dve tretjini. Dobra polovica tega ostanka, ki pomeni 24 milijard kilovatnih ur letno, lahko konkurira z energijo termoelektrarn.

Vesnilo nas je, da je generalni direktor ZJE omenil zelo dobre pogoje, ki jih imamo za izgradnjo velikih akumulacijskih hidroelektrarn, poudaril potrebo po široki udeležbi pri financiranju prihodnjih hidroelektrarn s strani vseh gospodarskih koristnikov in končno kot veliko napako našega energetskega gospodarstva navedel pomanjkanje dolgoročnega načrta izgradnje hidroenergetskih objektov. Lahko rečemo, da se je ZJE s tem opredelila za teze, ki jih vsebuje knjižica ing. Srne in ing. Nikolića »Kompleksno koriščenje vodotoka u SFRJ«, ki smo jo v našem tovarniškem časopisu zaradi njenih pozitivnih gospodarskih stališč imenovali »zlato knjižico« in o njej obširneje poročali lani v novembrski številki.

POSVETOVANJE V DELOVNIH SKUPINAH

Čas za posvetovanje je bil prekratek, da bi mogli vsi udeleženci prisostvovati vsem razpravam o izredno široki problematiki, niti vse razprave za vse udeležence ne bi bile zanimive. Posvetovanje je zato potekalo v 4 delovnih skupinah.

V prvi skupini so zasedali energetiki, v drugi so ekonomisti pretresali gospodarsko stran hidro-

elektrarn, v tretji skupini je bila predmet razprave hidromehanska in elektrostrojna oprema, v zadnji pa so se posvetovali gradbeniki.

Po opravljenih posvetih v delovnih skupinah je plenarno zasedanje pokazalo, da so bile razprave zelo živahne, saj so posamezne skupine prispevale za zaključek posvetovanja številne predloge in priporočila. Nekateri predlogi posameznih skupin so se delno pokrivali, nekateri pa so bili vsebinsko celo enaki. Med temi je treba omeniti potrebo po smotrnem pristopanju h gradnji hidroenergetskih objektov na osnovi dolgoročnega načrta.

Predaleč bi nas zavedlo poročanje o razpravah in predlogih vseh delovnih skupin. Omejili se bomo le na elektrostrojno skupino. V njej so sodelovali naši predstavniki in njihove razprave nas neposredno zadevajo.

PRISPEVEK LITOSTROJA

Litostroj je za posvet pripravil štiri referate:

- ing. Seliškar: Nekateri izkušnje o obratovanju s peltonskimi gonilniki, ki so pomembne za izdelavo novih gonilnikov;
- ing. Seliškar: Vzdrževanje in popraviljanje turbinskih gonilnikov;
- ing. Šolc: Mednarodni pravilniki IEC za prevzemanje hidrostrojne opreme in možnost njihove uporabe v SFRJ;
- ing. Šolc: Nekaj sugestij k tehničkim pogojem za dobavo hidrostrojne opreme.

Vsi referati Litostroja so vzbudili veliko pozornost in sprožili živahno razpravo. Predlogi za zaključke, ki so jih vsebovali, so brez izjeme prešli v zapisnik plenarnega zasedanja.

IZREDNO VAŽNA UGOTOVITEV

Ing. Seliškar je v svojem referatu temeljito opisal poškodbe, ki se pojavljajo na peltonskih gonilnikih, in označil kritična mesta, na katerih so poškodbe najnevarnejše. Opisal je načine odkrivanja poškodb in navedel možnosti popravila.

V drugem referatu je iz istega vidika obravnaval tudi Franciso in Kaplanove gonilnike. Vse litostrojске turbinske gonilnike je razpodelil v dve skupini: majhne z močmi pod 10.000 KS in velike z močjo nad to mejo. Statistično je ugotovil, da se na majhnih gonilnikih, ki so raz-

meroma manj obremenjeni, poškodbe skoro ne pojavljajo. Pač pa so poškodbam podvrženi veliki turbinski gonilniki. Med njimi so po številu poškodb na prvem mestu Peltonovi gonilniki, slede jim Kaplanovi in nato Francisovi.

Ta ugotovitev je po besedah ing. Seliškarja povsem enaka statistiki, ki so jo izdelali v Franciji. Tudi tam se na velikih gonilnikih pojavljajo poškodbe in to predvsem pri Peltonovih turbinah. Enakost naše in francoske ugotovitve se nam zdi izredno važna glede na prizadevanja nekaterih posameznikov, ki so ob razpitih poškodbah gonilnikov v HE PERUČICI hoteli dokazati, da so te poškodbe specifičnost Litostroja in posledica slabe kvalitete njegovih izdelkov. V Francijo Litostroj še ni izvozil nobene turbine...

Izvajanja ing. Seliškarja so diskutanti označili kot vzorno obdelavo podatkov, ki jih dajejo izkušnje pri obratovanju z našimi hidroelektrarnami. Dala so neposreden povod za sklep, da je treba vse dosedanje bogate izkušnje, ki smo jih pridobili z izgradnjo in obratovanjem hidroelektrarn, zbrati, urediti in strokovno obdelati; v prihodnje pa je treba organizirati sistematsko zbiranje teh podatkov in jih sporočati vsem, ki se zanje zanimajo.

PREVZEMANJE TURBIN PO JUS

Tretji litostrojски referat je pojasnil delo Tehniškega odbora 4 Mednarodne elektrotehniške komisije (MEK), ki v sodelovanju s tehničnimi odbori 4 posameznih držav pripravlja mednarodne pravilnike za prevzemanje vodnih turbin in njihove pomožne opreme.

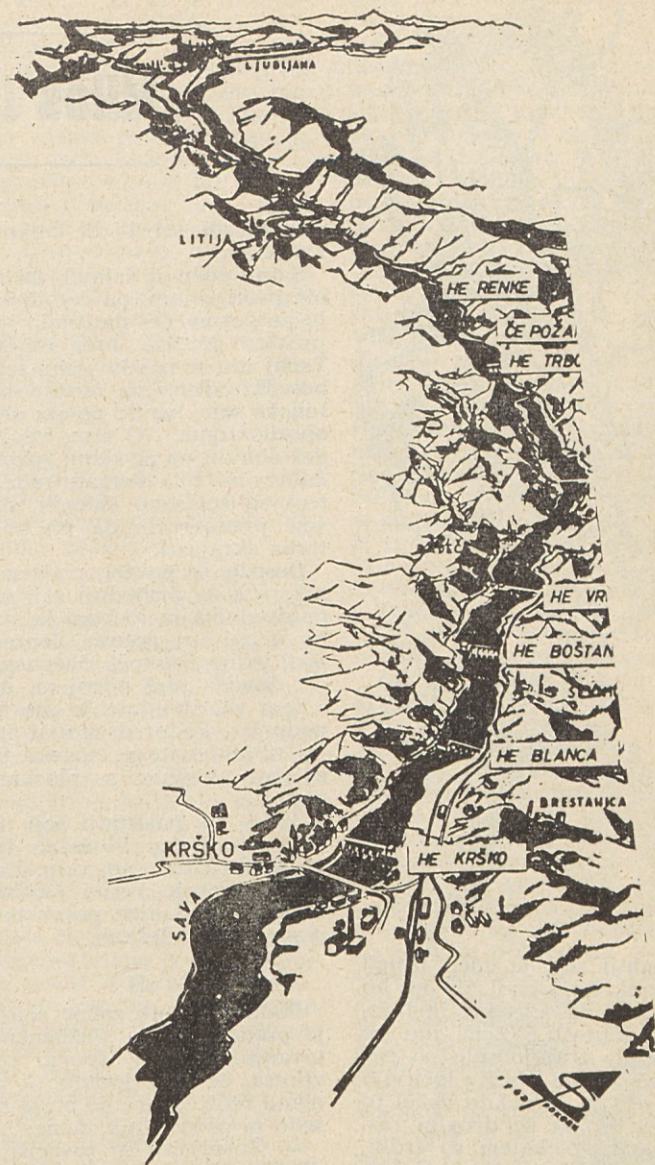
Doslej je MEK izdelala mednarodni pravilnik o prevzemanju preskušanja vodnih turbin v hidroelektrarnah, pravilnik o prevzemanju turbin na osnovi laboratorijskega preskušanja modela in pravilnik o prevzemanju preskušanja akumulacijskih črpalk. Pravilniki so nastali ob sodelovanju najuglednejših strokovnjakov vseh držav sveta, v katerih je razvita industrija vodnih turbin. Nastanek pravilnikov pa je spremljal tudi širok krog jugoslovanskih strokovnjakov posredno preko Tehniškega odbora 4 Jugoslovanskega elektrotehniškega komiteja, ki preko Zveznega zavoda za standardizacijo sodeluje v MEK. Pravilniki, ki pomenijo zadnje besede znanosti na tem področju, so sestavljeni z namenom, da se odpravi pestrost dosedanjih nacionalnih pravilnikov in uvede po vsem svetu enotna standardizacija.

Jugoslovanski tehniški odbor 4, katerega sekretariat vodi že dolga leta Litostroj, bo v skladu s prizadevanji MEK sprožil postopek, da njeni mednarodni pravilniki o prevzemanju strojne opreme hidroelektrarn preidejo v jugoslovanske standarde. Jugoslavija, ki doslej takih pravilnikov ni imela, se bo tudi v tem pogledu uvrstila med industrijsko razvite države. — Posvetovanje v Radencih je dalo nameri Litostroja polno podporo.

POENOTENJE TEHNIŠKIH POGOJEV

Četrty litostrojски referat je predlagal posvetovanju, naj bi ZJE organizirala izdelavo tehniških pogojev obveznih za dobavo strojne opreme hidroelektrarn in za prevzemanje v tovarni proizvajalca. Predlog je posvetovanje potrdilo brez odlašanja in ga uvrstilo med svoje sklepe.

Skrajni čas je namreč, da prenehamo z dosedanjim nezdravo prakso, da vsebuje vsaka pogodba za dobavo turbin drugačne prevzemne pogoje, kar ne prispeva niti k pocenitvi opreme niti k pospešitvi dobave. Opremo vseh jugoslovanskih hidroelektrarn je treba v prihodnje prevzemati po enotnem postopku, ki bo sprejemljiv tako za proizvajalca kot kupca in ki bo kupcu

Hidroelektrarne na Srednji Savi

zagotovil zadovoljivo kvaliteto proizvodov, proizvajalca pa zaščitil pred šikaniranjem nerazgledanih prevzemalcev, ki zaradi svoje nezrelosti nimajo pravega odnosa do proizvajalca, hočejo doseči popolno kritje svoje osebe, pri čemer bi najraje zahtevali ateste celo za material ograj...

NISMO TAKO BOGATI, DA BI...

Zadnji litostrojски referat je med drugim opozoril prisotne strokovnjake na nezdravi pojav, da je o izbiri dobavitelja turbin v Jugoslaviji pričela odločati edino cena, tehniške lastnosti strojev pa puščamo ob strani. S tem smo se pričeli na svojo veliko škodo vključevati v brezglavo svetovno tekmo komercializiranja tehnike na račun solidnosti izdelkov.

Določena gospodarska depresija po vsem svetu ima za posledico močno konkurenco, v kateri hočejo nekateri proizvajalci uspeti na nepošten način. Svojo opremo nudijo po nižji ceni, pri čemer pa prav nič ne zmanjšujejo svojega dobička, ker nudijo opremo slabših lastnosti. Le-te zakrivajo z naglaševanjem navideznih prednosti, ki so omogočile znižanje cene.

Tako nudijo n. pr. nekatere tvrdke turbine, ki so za odrejani padec in pretok premajhne in se prehitro vrte. Da je njihova ponudba še privlačnejša, dodatno predlagajo razmeroma visoko vgraditev turbinskega gonilnika glede na spodnjo vodno gladino.

Take turbine so seveda cenejše; cenejša so tudi gradbena dela, ker za temelje ni potreben globok izkop. Izdelane so tako, da uspešno prestanejo enoletno garancijsko obratovanje, kaj pa bo kasneje rekla kavitacija, ne povedo.

Strokovno šibak investitor, ki gleda le na ceno, se ujame v spretno nastavljen past in pri tem povsem spregleda, da elektrogospodarstvo ne naroča turbin samo za prvo leto obratovanja, temveč da morajo ostati v obratovanju 30, 40 ali celo 50 let. Glede na tako dolgo življenjsko dobo pa ni vseeno, kolikšne bodo kavitacijske poškodbe, stroški vzdrževanja in izguba na proizvodnji zaradi potrebnih pogostih popravil.

Nismo tako bogati, da bi si lahko dovoljevali nakup najcenejših strojev!

TEŽAK POLOŽAJ DOMAČIH PROIZVAJALCEV

Litostroj'ska turbinska proizvodnja je v zadnjih dveh letih ostala skoro brez naročil domačih kupcev. Vzroka za ta težaven položaj, v katerem so se znašli tudi drugi proizvajalci opreme za hidroelektrarne, sta dva:

- pomanjkanje dolgoročnega načrta izgradnje hidroenergetskih objektov in prekinjena gradnja novih hidroelektrarn;
- napačno mišljenje naših bank, da bo jugoslovanska industrija investicijske opreme lahko živela brez kreditiranja kupcev in uspevala v konkurenci z inozemstvom, kjer je kreditiranje splošna vsakdanjost.

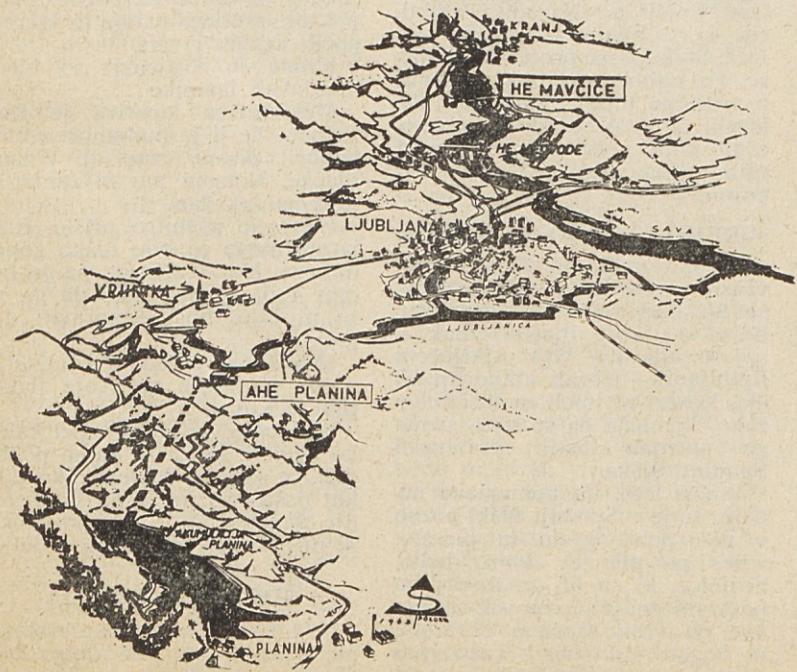
Razprava na posvetovanju je pobilže osvetlila oba vzroka, ju označila kot skrajno škodljiva in dosegla, da je plenarno zasedanje sprejelo naslednja sklepa:

1. Glede na široko perspektivnost hidroenergetskih naprav v Jugoslaviji je potrebno, da ZJE v najkrajšem času izdelata dolgoročni načrt izgradnje takih objektov z namenom, da prične z nepretrgano realizacijo in s tem omogoči domačim proizvajalcem, da se nanjo pravočasno pripravijo (raziskovalna dela, nove vrste strojev, tehnologija itd.) in vanjo vključijo.
2. Ker današnji sistem financiranja hidroenergetskih objektov največkrat izključuje iz konkurence domačo industrijo, ki je bila postavljena prav za opremljanje hidroelektrarn, naj se revidira sistem kreditiranja hidroenergetskih objektov in omogoči kreditiranje domačim proizvajalcem.

APEL LITOSTROJA

Litostroj, ki je skupno z Rade Končarjem in Metalno dal našemu elektrogospodarstvu pretežni del strojne opreme hidroelektrarn in ki ga z elektrogospodarstvom povezuje 20-letno sodelovanje, je na posvetovanju zahteval zaščito svojih interesov in pomoč elektrogospodarstva. Ne dotacij, pač pa naročil in delo!

(Nadaljevanje na 6. strani)

Akumulacijska hidroelektrarna Planina

I

Na zadnji seji je eden izmed članov odkrito izjavil, da ne bo več prihajal na seje, ker ima doma neprijetnosti. Žena mu ne verjame, da trajajo seje po pet ur in več, in mu grozi z ločitvijo zakona. Ko je že nekdo načel to vprašanje, so se še drugim razvezali jeziki. Nekateri so trdili, da so zaradi sej preutrujeni, drugi, da po njih dolgo časa ne morejo zaspati, tretji, da so zaradi dima po tri dni bolni, četrta, da ne morejo pustiti otrok doma sa-

POSVET GRADITELJEV HIDROELEKTRARN

(Nadaljevanje s 5. strani)

Elektrogospodarstvo in mi smo eno! Postali bomo taki, kakršne nas želi elektrogospodarstvo in smo tudi že taki, kakršne nas je napravilo. Naročila velikih vodnih turbin pomenijo močan Litostroja, stagnacija naročil duši našo turbinsko proizvodnjo. Tuje turbinske trdke nikoli ne bi dosegle svojega slovesa, če njihovo domače elektrogospodarstvo ne bi do njih zavzemalo konstruktivnega stališča.

Nočemo biti monopolisti. Želimo, da kupci naše predloge v konkurenčni borbi primerjajo s tujimi ponudbami. Zahtevamo pa, da ZJE izdelava enoten sistem za ocenjevanje konkurenčnih ponudb, ki nam bo jamčil enakovreden nastop s tujo konkurenco. Ker nimamo dovolj naročil, smo proti uvažanju opreme za hidroelektrarne. Kolikor smo jo že uvozili, nam povsem zadošča za dokaz, da po kvaliteti svojih izdelkov ne zaostajamo za tujimi tvrdkami.

Posvetovanje je z razumevanjem sprejelo naš poziv. V zapisnik plenarnega zasedanja je prišel sklep, da mora ZJE izdelati enoten sistem za točkovanje in primerjavo konkurenčnih ponudb, pri čemer je treba upoštevati pozitivni gospodarski učinek naročanja opreme pri domačih proizvajalcih, kar zvišuje narodni dohodek in preprečuje otekanje sredstev v tujino.

PIKA NA I

Končno je treba omeniti še tale sklep, ki so ga prav tako predlagali predstavniki Litostroja: ZJE naj zadolži svojo strokovno službo z izvedbo sklepov posvetovanja v Radencih. Z njim smo hoteli prepričati, da se ne bi izpolnilo, kar je obupano pripomnil nek udeleženec posvetovanja: že 20 let smo narod začetnikov, ki vsako stvar stokrat pričnemo a nikoli ne privedemo do kraja.

L. Šolc, dipl. inž.

Miloš Janošević:

DOLŽINA SEJE

mih zaradi sej, ki bi lahko bile krajše.

Samo eden je izjavil, da nima nič proti sejam, pa četudi trajajo po pet ur, češ da imajo ljudje pravico govoriti brez omejitev. Tedaj mu je nekdo jezno segel v besedo: »Tebe ne motijo maratonske seje, ker že po eni uri neopazno izgineš. O tem, kdaj prideš domov, pa ne želim govoriti.« Žalitev ni bila demantirana. Potem so soglasno sklenili, da so seje predolge in da jih bi bilo treba skrajšati.

Besedo je povzel podpredsednik: »Če na prihodnji seji ne bo predsednika in jo bom jaz vodil, bo v eni uri gotova, čeprav že zdaj vidim pet točk dnevnega reda. Seveda pod pogojem, da se s tem vsi strinjate in me boste podprli.« Podpredsednika imajo vsi za duhovitega človeka in so njegove besede s ploskanjem podprli.

Zares, na naslednji seji ni bilo predsednika. Slučajno je bil na službenem potovanju. Ker je treba to sejo resno kritizirati, bom prikajal njen potek po stenografskih beležkah.

II

Podpredsednik začne sejo, ker je predsednik na službenem potovanju. Prebere dnevni red in vpraša, če so pripombe k dnevnemu redu. Nihče ne prosi za besedo in predsednik začne:

— Tovarišice in tovariši, gradivo za današnjo sejo ste dobili pred štirimi dnevi, da bi ga proučili in prišli na sejo z oblikovanimi mislimi, ali so podatki točni, dobro pripravljene, pametno obrazložene in ali so predlagani sklepi sprejemljivi. Izbrali smo več komisij, ki s svojo strokovnostjo garantirajo, da temeljijo njihovih predlogi na preverjenih podatkih, zato jih lahko sprejmemo brez omahovanja, kolikor kdo izmed nas ne bi poznal kakega dejstva, ki ga sama komisija ni mogla ugotoviti.

Spomniti vas moram na sklep zadnje seje, da je treba sejo kar se da skrajšati. To želim upoštevati in prosim, da mi pri tem pomagate. Upam, da ne bo nihče pomislil, da mu hočem kratiti njegove pravice, sam pa sem dobro premislil (od zadnje seje do danes), da ne bi storil kaj nelogičnega.

1. Prva točka dnevnega reda: MESEČNI OBRACUN REZULTATOV POSLOVANJA. Gradivo obsega 38 strani tabel in razlage, naša komisija pa je svoj predlog napisala na dveh straneh. Prebral in proučil sem vse to gradivo (kolikor se na to razumem) in bom glasoval za predlog naše komisije brez pripombe. Vse tiste, ki bodo tudi glasovali za predlog, pa prosim, da nekaj časa potrpijo. Če bo dovolj govornikov nastopilo proti predlogu, bomo tisti, ki smo zanj, govorili, da bi jih pridobili. Ako pa ne bo govornikov z nasprotnimi argumenti, ni treba, da bi se med seboj prepričevali mi, ki smo že itak prepričani.

Prosim člane, ki imajo pripombe k sklepu komisije (za plan in delitev) ali jim nasprotujejo, da povedo svoje misli in argumente.

Javi se PRVI govornik:

— Tovariši, nisem mogel proučiti obsežnega gradiva. Pa tudi po pravici moram povedati, da se ne razumem na vse te številke. Kljub temu želim izraziti svoje mišljenje...

Predsednik mu seže v besedo: — Ker nisi proučil gradiva, tvoje besede ne bi prispevale k oblikovanju boljše odločitve, ampak bi samo za uro, dve podaljšale to razpravo. Glasuj, če hočeš, proti predlogu, toda danes zahtevamo konstruktivno razpravo, ne pa nadomestek za branje obširnega gradiva. Zakaj potem porabimo toliko denarja za razmnoževanje gradiva za seje! Nekoč smo strogo grajali našo administracijo, ker je bila pozno,

dan pred sejo, razdelila gradivo, čeprav so bile samo štiri strani besedila. Kdo želi besedo?

Priglasil se DRUGI govornik:

— Priznam, da sem površno prebral gradivo, pa mi ni vse jasno. Na primer, kako morejo biti rezultati delovne enote 305 boljši od naših, ko pa vsi vedo, da smo mi pri delu mnogo bolj prizadevni?

— Odgovor je v gradivu, odvrne predsednik. Vprašanje je občnega značaja, zato ne zahteva decidiran odgovor. Glasuj še ti proti!

TRETJI govornik:

— Tovariši, ne strinjam se z današnjim vodenjem seje. Vide ti je, ko da imamo pravico govoriti samo tisto, kar je vseč današnjemu predsedniku. Takšne diktature nismo vajeni. Če bo tako nadaljeval, bom zapustil sejo. Predsednik pa mirno prekine:

— Nesporno je, da ima vsak član tega izbranega foruma pravico govoriti, in to kolikor hoče. Toda nastane vprašanje, ali ima drugih 29 članov tega foruma kakšne pravice ali po morajo biti poskusni kunci, na katerih posameznik preizkuša svojo govorniško sposobnost in pripoveduje, kaj zna in kaj ne zna ter zahteva pouk o pojmi, ki jih razlagajo v šoli, na kakem seminarju ali specializiranem predavanju. Povsod po svetu svoboda posameznika preneha tam, kjer omejuje svobodo in pravice drugih ljudi. Tako je tudi tukaj. Ti imaš pravico, tovariši, da govoriš, kar hočeš in kolikor hočeš, toda neke pravice ima tudi drugih 29 prisotnih članov tega sveta. Njihove pravice so močnejše, zakaj ti tovariši imajo svoje delo in nimajo toliko časa, da bi ga tebi poklonili. Poleg tega jih tvoja izvajanja ne zanimajo in je čas poslovnih ljudi omejen in dragocen. Tu smo se sestali, da sprejmemo važno odločitev, ne pa da razpravljamo, čeprav se tudi te-

mu ne izogibamo, ako je kdaj potrebno. Z drugimi besedami, vsak naš državljan lahko na trgu govori, kolikor hoče, ker ne moti prometa. Kdor ga noče poslušati, lahko gre. Tukaj pa ni tako, ker poslušalci ne morejo oditi, če jih ne zanima tvoje govorjenje. Ne gre za omejevanje tvoje svobode govora, temveč za večjo težo, ki jo imajo svoboda in pravice 29 članov proti posamezniku. Sicer pa naj odloči ta svet.

Nato da predsednik na glasovanje predlog: Kdor je za to, da se seja tako vodi, naj dvigne roko.

Od 30 prisotnih jih je 26 za, 2 sta proti, a 2 se vzdržita glasovanja.

Predsednik vpraša, če želi še kdo govoriti proti obračunu ali predlogu komisije. Ker se nihče ne priglasil, da predsednik na glasovanje prvo točko dnevnega reda. Za nespremenjen predlog komisije glasuje 29 članov, 1 pa se vzdrži glasovanja.

2. Predsednik preide k drugi točki dnevnega reda:

— Tovarišice in tovariši, že dolgo ugovarjamo t. i. NADURNEM DELU, delu nad normiranim časom. Pred kakim mesecem smo ugotovili, da je iluzorno analizirati velike številke ob koncu meseca. Tovariši direktor je dobil nalogo, da lahko le on odobri in podpiše dnevni nalog za nadurno delo v kateri koli enoti. S tem smo poudarili, da je potrebo po nadurnem delu mogoče analizirati samo tedaj, ko se tako delo zahteva. Vemo, da v nekaterih organizacijskih enotah delovni čas ni dovolj izkoriščen, medtem ko je v drugih mnogo nadurnega dela. Iz poročila komisije vidimo, da se ta dejstva časovno ne ujemajo. Če je bilo treba delo določenega dne končati, je bilo treba dovoliti ali ukazati nadurno delo, pa čeprav bodo morda nekateri delavci že naslednji dan nedovoljno izkoriščeni. Jaz sem s poročilom ko-

misije zadovoljen in bom glasoval za njen predlog, posebno še, ker je tehnični vodja vsakokrat, preden je nalog podpisal, ocenil, ali so izkoriščene vse druge možnosti, da bi se izognili temu naporu. Če on v konkretnem primeru ni našel boljšega načina, ga tudi mi danes ne bomo in lahko razpravljamo le o teoretičnih možnostih, za to pa je naš čas predragocen. Prosim za besedo tovariše, ki bodo glasovali proti predlogu, naj svoje ugovore obrazložijo.

PRVI govornik:

— Zanesljivo vem, da bi lahko v enoti 303 hitreje delali. Ni bilo nujno, da se je bilo delo tako zavleklo, da ga je bilo potem mogoče samo z nadurnim delom pravočasno končati. Morali bi poklicati na odgovornost vodjo tiste enote.

— To pripombo je slišal tudi tehnični vodja, odvrne predsednik. Če je točna, a to lahko ugotovi samo on, bo ustrezno ukrepal, če pa ni, ti bo predložil dokazal vodja enote 303, in sicer zunaj te seje. Glasuj proti predlogu komisije, toda prepričan sem, da je to poročilo o nadurnem delu prvo, ki je dokazalo, da je bilo storjeno vse, kar je mogoče, da se nadurno delo eliminira.

DRUGI govornik:

— Zdi se mi, da si v administraciji, predvsem v računovodstvu, prirejava nadurno delo, da bi kaj zaslužili, zakaj stalno se pritožujejo, da imajo majhne dohodke, ker nimajo možnosti preseganja norm.

— To je splošna pripomba — ga prekine predsednik — na katero ni mogoče konkretno odgovoriti, ker niso navedeni konkretni dokazi. Z razgovorom o tej pripombi bi lahko samo zastrupili atmosfero današnje seje. Za besedo prosi vodja računovodstva, toda predsednik mu ne da, češ da je čas omejen. Reče mu, naj napiše pritožbo ali tožbo zaradi žalitve, ki se bo reševala po

Predmestna Šiška je danes moderna mestna četrt, del našega mesta, ki je »posodil« svoje ime delu Slovenije. Ta pa se uradno imenuje Občinska skupščina Ljubljana—Šiška.

Vsak berač svojo malho hvali — vsak občan pa svoje občine ne... Šiškarji so drugačni. Ni ga, ki bi jih prepričal, da ni njihov konec najlepši del Ljubljane.

Stari Šiškarji se ob poliču vina »Pri Urbanu« ali ob kavi v modernem bifeju »Ilirija« še vedno sporeko, če nanese beseda na to, kje je tekla meja med Zgornjo in Spodnjo Šiško. Pa o tem, katerega leta je bil v Šiški največji požar in kako veliki so bili raki, ki so jih lovili v potoku Pržanja na Mostecu.

In še sto in sto drobnih spominov...

Okoli stare šišenske cerkve, tam kjer se danes z avtomobilom zapelješ po cesti, ki vodi do hotela »Bellevue«, so se pred sto in več leti stiskale majhne, s slamnato streho pokrite kajže stare kmečke Šiške. Prvi naseljenc je verjetno prišel tja iz gorenjske strani, kajti svojo bajto, ki si jo je tu postavil, je imenoval kar s staro gorenjsko besedo za hišo — šiša.

Ni bil dolgo sam. Kmalu je dobil soseda. Potem soseda.. Zaselek je rastel. Moral je dobiti svoje ime. Hišice v njem niso bile velike, tudi naselje ni bilo veliko, pa so ga krstili za Šiško.

Aprilskega dne, leta 1825, je plat zvona bil dolgo in žalostno.

V Šiški gori!... Požar... Ognjeni jeziki so že lizali po slamatih strehah in hitro preskakovali s hiše na hišo. Živina je tulila, otroci jokali in iskali zavetje v krilih svojih mater. Možje so se prvi znašli in hiteli reševati, kar se je pač dalo.

Ogenj, ki je našel zaveznika v močnem vetru, je bil hitrejši od ljudi. Veliko hiš je pogorelo. Kronike beležijo, da je bil to največji požar, ki je kdajkoli bil v Šiški.

Za pogorelce so prišla leta garanja in stradanja. Štediti je bilo

treba vsak krajcar, vsak vinar. Nove hiše, ki so jih gradili, niso bile več lesene in pokrite s slamo. Zidane iz opeke, so bile mnogo trdnjše. Požar je še enkrat posegel v zgodovino šišenske občine. Uničil je »Narodno čitalnico«, ki je bila ustanovljena leta 1878. Stala je nasproti stare cerkve. Po požaru pa so jo preselili v pritlično hišo na današnji Celovški cesti št. 56. Mnogo dragocenih knjig je bilo uničenih, med njimi prva izdaja Prešernovih pesmi.

»GREMO V ŠIŠKO NA PIŠKO!«

Komar, muha in žaba so bili včasih zavetniki Zgornje in Spodnje Šiške ter vaščanov Kosez. Muha so si v svoj »mestni« znak — saj so bili leta 1914 priključeni Ljubljani — izbrali v Zgornji Šiški, Kosezi so imeli za zaščitnico žabo; komarja pa so si za svojega patrona lastili prebivalci Spodnje Šiške.

Vsako leto, na komarjevo nedeljo se je v Spodnji Šiški pozno v noč pelo, igralo in plesalo, vmes pa pilo in dobro jedlo. Stojnice, ki so jih za to priliko postavili podjetni trgovci, so bile vse po vrsti svečano okrašene in bogato založene z raznovrstnim blagom. Največ jih je stalo okoli farne cerkve. Polni pa sta

jih bili tudi obe strani Celovške ceste — od tam, kjer danes ureja promet moderen semafor, pa do gostilne »Keršič«.

»Gremo v Šiško na piško!« so dejali ta dan fantje iz Trnovega, Dravelj, Sentvida in drugih bližnjih krajev. Eni so tu res kmalu zavili v gostilno na sočna, pohana kurja bedra, drugi pa so ostali raje kar na sejmšču in lovili skrite poglede zalih šišenskih deklet.

Polka je ukazana... Komar se je zavrtel z muho... Žabe so zagode... Mladeniči so tekmovali med seboj. Kdo bo kupil izbranki lepše in večje lectovo srce? Kdo večkrat zadel v tarčo s puško? Mladež je obkročila »sladke« stojnice in zapravljala vinarje tam, kjer je iz platnenih prodajnic vabilo na tisoče žogic, piščalk, svetlega nakita in vsemogočih drugih stvari.

Krone in krajcarji so hitro menjavali lastnike...

Marsikatera lepota je živo zardela, če ji je hudomušen fant podaril pisano rudo ali židane hlačke. Nobena mu ni zamerila tega na tak dan.

Slovo je prehitro prišlo. Razigrane noge je bilo težko zopet umiriti. Marsikaterega pa je komar tudi »pičil«, tako da ga ni in ni bilo mogoče spraviti domov.

»Na žabjo pojedino pridete k nam,« so vabili na svoje slavje tisti iz Kosez.

»Pridemo, da bomo zopet kakšno uganili. Pa še to bomo pogledali, če so vaša dekleta tako zala kot naša,« so jim zabrusili Zgornje Šiškarji, ki so se potihoma že pripravljali na mušjo nedeljo.

ŠIŠENSKA AVIACIJA

Nad Ljubljano je oktobrskega popoldneva, leta 1918, dolgo krožilo letalo. Bolj motovnilo se je po zraku s svojimi velikimi,

rednem postopku, kajti danes ne more nobena stran podpreti svojih stališč s konkretnimi dokazi.

Ker ne želi nihče več govoriti, da predsednik komisije predlog na glasovanje. Za predlog (da se odobri opravljeno nadurno delo) glasuje 27 članov, 1 proti, dva se vzdržita glasovanja.

3. Predsednik preide na tretjo točko dnevnega reda:

— Na predzadnji seji tega sveta je bila zahtevana specifikacija stroškov reprezentance, češ da ti stroški nenehno rastejo, čeravno so še vedno pod planiranimi. Spominjam se, da je bil glavni očevek to, da nekatera »delovna mesta« imajo pravico reprezentance, druga pa ne. Tisti tovariš je zahteval, da se sploh na neki način kontrolirajo stroški reprezentance. V gradivu imate specifikacijo stroškov reprezentance po vrstah in enotah oziroma mestih in obrazložitev komisije, ki je preverila točnost podatkov. Glasoval bom za predlog komisije, da te stroške odobrimo kot neobhodne in minimalne, posebno še, ker vem, da trije voditelji, pri katerih je bilo največ stroškov za reprezentanco, v pisarni ne kadijo in ne pijejo in da so ti stroški nastali v dveh primerih, prvič ob sprejemu neke delegacije in drugič, ko so naši vračali oviske. Če pa je treba reprezentanco v naši delovni organizaciji sploh ukiniti, naj nekdo to vprašanje sproži in obrazloži. Potem bomo o njem razpravljali po naši proceduri. Tedaj bom morda tudi jaz glasoval za ukinitve. Toda dokler so ti stroški s planom odobreni in predvidena delovna mesta, ki imajo pravico do njih, bom glasoval za te stroške, ker so tudi preverjeni. Kdor ima kakšno pripombo k predloženi gradivu in sklepu, naj se javi k besedi.

PRVI govornik:

— Strinjam se s tovarišem predsednikom. Moje mišljenje je...

— Počakaj, tovariš, kot smo se dogovorili — mu seže v besedo predsednik. Če bodo nasprotniki, me boš podprl, če pa jih ne bo, zakaj izgubljaš čas, ko enako mislimo.

Ker se nihče več ne priglasil k razpravi, da predsednik predlog komisije na glasovanje. Predlog

je sprejet z 29 glasovi, 1 glas je proti.

4. Predsednik preide k četrti točki dnevnega reda:

Enota 509 predlaga, kot je razvidno iz gradiva, da dva strokovnjaka GRESTA ZA PET DNI V INOZEMSTVO, kjer se bosta seznanila z nekimi tamkajšnjimi dosežki, da ne bomo iskali, kar je že odkrito. Obrazložitev je pametna. Glasoval bom za predlog. Naj gresta. Srečo imata, da sta na takem delovnem mestu, ki omogoča celo potovanje v tujino. Jaz te sreče nimam. Moramo uporabiti vsako priložnost, da izboljšamo svoje poslovanje in da se izognemo nepotrebnim stroškom, predvsem pri raziskavah tržišča in izpopolnjevanju poslovanja. Iluzorno je pričakovati, da se bo vsak izdatek takoj pretvoril v dobiček in prihranek. Toda v večini primerov se bo. Jaz bom glasoval za predlog. Kdor je proti, naj se priglasil k razpravi, prosim.

— Zanima me, zakaj naj potuje ravno ta dva tovariša in ne kdo drug, morda še sposobnejši.

— Mogoče je narobe — odgovori predsednik — ker je v gradivu omenjeno ime »potnikov«. Bolje bi bilo, če bi zahtevali samo sredstva in odobritev potovanja, kdo pa bi potoval, bi bilo razvidno iz potnih nalogov. Vendar bom glasoval za predlog, ker je vodja delovne enote predlagal ravno ta dva in pač bolje od mene ve, zakaj naj prav ta dvojica potuje. Ako bi predlagal druga dva, bi bilo morda še več vprašanj in začudenja »čemu prav ta dva«. Naše pripombe se vedno začnejo z »mogoče«, ta voditelj pa mora za svoje ukrepe odgovarjati svoji delovni skupnosti, seveda tudi za svoj izbor ljudi za potovanje v tujino. Do zdaj še nismo razpravljali o njihovih napakah. Torej mislim, da je predlog dober.

DRUGI govornik:

— Če bo tovariš predsednik takole zamašil usta vsakomur od nas, čemu smo potem tukaj. Smešno se mi zdi samo vzdigovati roko in glasovati za predloge, ki so v gradivu. Danes iz principa glasujem proti vsakemu predlogu, ker nisem sodeloval v razpravi.

Predsednik je dal na glasovanje: Ali naj se seja tako nadaljuje ali naj se vsakomur dovolji, da govori, kar hoče in kolikor hoče. »Da se tako nadaljuje«, jih je glasovalo 28, 1 je bil proti in 1 se je vzdržal.

Potem je dal predsednik na glasovanje četrto točko dnevnega reda — odobritev petdnevnega službenega potovanja v tujino dvema strokovnjakoma. Za predlog jih glasuje 29, 1 je proti.

5. Na vrsto pride peta točka dnevnega reda:

— O spremembah v našem PRAVILNIKU O OSEBNIH DOHODKIH je bilo pri nas že mnogo razgovorov, dogovorov, govorov, nasprotovanj in očitkov. Toliko zagriženih debat je bilo in toliko izgubljenega časa — na koncu pa je ostalo vse pri starem. Ni še minil mesec, odkar smo tukaj sprejeli kot osnovo za diskusijo predlog komisije, naj člani delovne skupnosti v roku 15 dni povedo, kaj mislijo o tem predlogu. 20 dni so o tem razpravljali v vseh delovnih enotah. Spominjam se razprave prav o tem predlogu v svoji enoti. Ne bi vam govoril o tem, da ne gre za tipičen primer. Dve uri smo razpravljali. Nihče ni govoril v korist predloga. Končno ni šlo za našo enoto in tudi tistih delovnih mest ni mogoče primerjati z našimi. Vsi so govorili in vsi so ugovarjali, češ da so startne osnove previsoke, če se primerjajo z našimi, čeravno so še vedno preniže v primerjavi s konkurenco in podobnimi delovnimi organizacijami. Dejansko so v razpravljanju pokazali nezadovoljstvo s svojimi startnimi osnovami in ne nelogičnost predlaganih sprememb.

Ko je bilo končno treba ali glasovati za predlog ali predlagati drugačnega, je bil soglasno sprejet predlog komisije, ker ni nihče znal formulirati drugačnega niti mu resno oporekati. Ta primer me je spodbudil, da tukaj izjavljam: Glasoval bom za predlog komisije, ker iz priloženih ugovorov in pripomb tudi sami vidite, da ni drugačnih možnosti. Nihče nič ne predlaga, samo govori o pravici in pravičnosti in primerja s seboj. Toda če človek primerja s seboj, ne more biti objektivni. Prosim, da se priglasil k besedi tisti, ki naspro-

tuje predlogu, ki ga je formulirala komisija v gradivu.

PRVI govornik:

— Tovariši, glasoval bom proti temu predlogu. O tem smo razpravljali že v naši enoti. Komisiji sicer nismo poslali nobenega predloga, toda strinjali smo se, da ni pravilno v enoti 402 povišati osebnih dohodkov samo zaradi tega, ker morajo priti na nekatera delovna mesta ljudje s fakulteto, medtem ko so lahko bile prej, ko so te posle opravljal ljudje z nižjo izobrazbo, nižje startne osnove. S tem se ne strinjam. Važno je delo in ne človek. Ako so te posle opravili za določen denar ljudje brez kvalifikacij, naj jih za isti znesek opravljajo še ljudje z visoko kvalifikacijo. Ker je delo v moji enoti podobno delu v enoti 402, zahtevamo tudi mi višje dohodke. To sem hotel povedati.

— Naj tovariš glasuje proti predlogu — nadaljuje predsednik — zaradi tega bo vseeno sprejet, če ne bo več takih govornikov. A glede tovarišev zahteve, da se tudi v njegovi enoti povišajo osebni dohodki — je znano, kakšna je pri nas procedura. Enota naj to uradno zahteva. Prišlo bo v javno razpravo. Komisija bo povedala svoje mišljenje, nato pa bomo tukaj odločali o njihovi zahtevi. Toda v tem hipu ne more biti improvizirane razprave. O kvalificiranih in nekvalificiranih ljudeh pa ima tovariš zastarelo mišljenje. Ne obtožujem ga, zakaj to mišljenje izhaja iz časov »analitične ocene delovnega mesta«. Takrat so govorili, da je »važno delovno mesto« oziroma njegova ocena in ne človek, ker se ne ve, kakšen človek bo prišel na to delovno mesto. Vsi pa vemo, kako je bilo. Vsi so si prizadevali »napihniti« določeno delovno mesto. Njegov pomen, odgovornost, delovne razmere, potrebe po znanju so hoteli tako povzdigniti, da bi niti univerzitetni profesor ne bil kos temu delovnemu mestu. In to samo zato, da bi dosegli čim več točk (ali dinarjev). Kako je bilo potem, vemo. Vsi so ostali na svojih delovnih mestih in dobili visoke startne osnove (oziroma tarifne postavke), kot da imajo pogoje za ta delovna mesta, imeli pa so namesto diplome in ocen v indeksu samo izjavo voditelja, da ta in ta to-

variš »zadovoljuje« na svojem delovnem mestu.

Zato pravi tovariš, da je važno delovno mesto. Danes nam je pomembnejši človek, ker smo v naših razmerah ugotovili, da dobiva delovno mesto značilnosti človeka, ki na njem dela. Če dela na njem pameten in šolan človek, postane drugačno, kot če je tam nestrokovnjak, ki samo »izpolnjuje delovno mesto«. Naš direktor je nekoč na sestanku, ko smo ravno razpravljali o predloženih startnih osnovah, lepo povedal: Višina startne osnove za neko delovno mesto je relativen pojem, dokler stoji v pravilniku: visoka strokovna izobrazba ali srednja strokovna izobrazba ali nižja strokovna izobrazba s toliko in toliko let delovnega staža. Medtem ko je za človeka brez srednje šole ta znesek zelo visok, je preizek za visoko strokovno izobrazbo in zaradi tega teh delovnih mest ne moremo zasesti s šolanimi ljudmi. Tu je vzrok, zakaj se baje gospodarstvo zapira in ne sprejema strokovnjakov. Jaz se strinjam s takšno oceno, ki je tudi v tem predlogu, zato bom glasoval zanj.

DRUGI govornik:

— Ne morem se strinjati z mnenjem predsednika. Mi, ki nimamo kvalifikacij, mi smo dvignili to podjetje in tudi omogočili šolanje teh novih strokovnjakov. In zdaj naj gremo na cesto, da bodo prišli oni na naše mesto?

— To ni na dnevnem redu — ga prekinje predsednik — o tem lahko razpravljate pri formiranju poslovne politike, zdaj pa je tu predlog komisije, da se povišajo startne osnove v enoti 402. Če ni nikogar več, ki bi želel govoriti, dajem predlog kadrovske komisije na glasovanje.

Predlog je bil sprejet z 29 glasovi, 1 je bil proti.

Predsednik sklene današnje sejo.

III

Medtem ko vsi vstajajo, se oglasi neki tovariš:

— Počasi, tovariši, nismo še končali.

Imam še nekaj pod točko »razno«.

Predsednik mu seže v besedo:

— Danes nimamo »razno«. Dnevni red je bil sprejet in je izčrpan. Potrudi se, da bi prišel tvoj predlog na dnevni red naslednje seje, da ga bomo razmnožili in objavili s potrebnim gradivom, tako da se bodo lahko člani pripravili na sejo, se o tvojem predlogu porazgovorili s svojimi volivci in si oblikovali mišljenje po možnosti že pred sejo. Tako, medtem ko si ljudje že oblačijo plašče, pa ne moreš pričakovati, da bodo resno razpravljali in glasovali o tvojem predlogu.

— To je pa lepa demokracija in samoupravljanje — jezno zagodrnja predlagalec. Prav te besede bi lahko bile tudi naslov našega članka in pa tema za razmišljanje, ki bo gotovo imela svoje pristaše in nasprotnike. Jaz se še nisem opredelil.

Seja je namreč trajala samo eno uro.

(»Organizacija« — Kranj, št. 3/1968)

Veliki bloki so zamenjali »šiške«

nerodnimi krili, kot pa letalo. Hrup, ki ga je zagal dvokrilni »junak« sinjih višav, pa je bil takšen, da je privabil na dan staro in mlado.

»Videti je, da se bo spustil na tla,« so mdrovali starci in jeli naganjati ženske v hiše. Pa jih je radovednost zopet kmalu zvalila na plan. Za otroke je bil velik dogodek. Vreščali so ter mahali in žvižgali pilotu. Ta je z letalom še enkrat obletel ljubljanski grad, potem pa usmeril svojega »ptiča« proti Šiški. Tu se je spuščal vse niže in niže in pristal na travniku, kjer danes stoji del Litostroja. »Bog z vami,« ali nekaj podobnega je dejal mlad fant, ki se je urno kobacal iz letala.

»Ježeš, nekaj o bogu govori... Da ga ni poslal sam sveti oče k nam!« so govorile stare ženske in se križale.

Otroci so bili najpogumnejši in so zavzeli najboljša mesta ob letalu. Tam, kjer so slišali vsako pilotovo besedo.

»Kaj bi človek hodil peš domov. Z letalom se hitreje pripelješ. Pobrisal sem jo s fronte in se pika!«

Zbrani okoli aviona še niso utegnili zapreti ust, ki so se jim odprla od presenečenja, ko je v zraku zopet zahrumelo.

Proti Šiški jo je ubiral drugi avion. Zavil je malo sem in tja po zraku in že se je spustil poleg prvega letala. Bil je podoben prvemu, kot krajcar krajcarju.

Letalec v njem je bil prav tako Slovenec, doma z Gorenjskega. Tudi on je usmeril svoje letalo proč od fronte. Najprej se je mislil spustiti ob očetovi doma-

čiji. Ko pa je zagledal na tleh avion in polno ljudi okoli, se je premislil in pristal.

Čez mesec se je nabralo že kakih dvajset letal. Šiška je tako dobila svoje prvo in verjetno zadnje letališče.

Od nekod so pripeljali platnene plahte ter iz njih postavili zasilne hangarje. Ob podaljšku današnje Aleševčeve ulice je vse do leta 1922 domovalo šišensko letalstvo. Od tu so baje hodili bombardirati celo do Celovca, dokler jih niso preselili drugam.

NA ŠIŠENSKI PROMENADI

Ob današnji Goriški cesti, na južni strani gorenjske železnice je bila pred prvo svetovno vojno šišenska promenada, kjer se je zbirala mladina. Da je bil korak lažji in prožnejši, da so bile besede zaljubljenecv slajše in da se fantje v burnih pogovorih niso med seboj sporekli, za to so poskrbele vedre viže tamburašev, ki so večer za večerom polnile sprehajališče. Pogovori mladih niso bili vedno podobni današnjim. Zrelejši, že pravi mladeniči so najraje rekli katero na račun deklet ali pa se živo spominjali nedeljskih tur v Kamniške planine, kamor so veliko hodili. Na promenadi so se domenili, kdaj bodo zopet šli v hribe in katerega dne se bodo dobili na šišenskem hribu. Tam je bila včasih ravna terasa, Kozlova dolina so jo imenovali. Tu so ob večerih zakurili kres.

Šišenski je gorel vedno najvišje; daleč naokoli mu ni bilo enakega. Šišenska dekleta so se že od nekdanje rade lepo oblačile. Novo obleko je bilo treba nekje

pokazati. Primernejšega kraja od promenade pač za to ni bilo.

»KNAJPANJE« NA MOSTECU

Utrjevanja telesa z mrzlo vodo si šiškarji sicer niso izmislili, radi pa so se hodili »knajpat« na priljubljeno izletniško točko — Mostec, kjer je pred več desetletji delovalo, po vzorcu slavnega Werishofena pravo zdravilišče, ki je koristilo izkušnje Kneippa, ki je mrzlim kopeljem pripisoval to zdravilno moč, da krepe človekov organizem.

Izvor potoka Pržanja so zajeli in speljali vodo izpod lesnega paviljona. Obiskovalci Mosteca so se tu kopali. Če si imel srečo med čofotanjem po mrzli vodi, si ujel še raka za večerjo, kajti teh je bila njega dni polna struga. Škoda, da jih je leta 1923 pobrala kuga, drugače bi še danes živeli v Pržanji njihovi potomci. Pravijo, da so bili dobro pripravljeni pržanski raki skoraj tako dobri kot znani potični raki imenovani »lumaca ilirica«, ki so jih včasih lovili v Ljubljani.

Šišenski večni mladeniči trde, da se imajo za svoje krepko zdravje in mladostni videz zahvaliti prav mrzli vodi iz Mosteca.

LETO 1968...

Semaforji, samopostrežne trgovine, garaže, reke avtomobilov, veliki beli stanovanjski bloki...

Pečat sodobnosti je zaznamoval ulice, hiše in ljudi. Nova generacija — mini krila, dolgi lasje, žvečilni gumi v ustih... čas utripa...

Šiška je danes moderno mesto — hoteli, velike restavracije,

podvoz, električni vlaki, bolnica, tovarne... Iz restavracije »Ilirija« tudi joukeboxe... Yellow, mellow... ye... ye... ye... James Bond vabi s plakatov... Betonska ploščad pred občinsko hišo je premajhna, da bi nudila prostor vsem, ki žele tu parkirati avto.

Nedaleč stran pa dviga žerjav sestavne dele in drug material za veliko večnadstropno garažo.

ŠIŠKA RASTE...

Danes se šišenska občinska skupščina sestoji iz devetnajstih večjih krajevnih skupnosti. Tako je postal šiškar kmet iz Smedenika, posestnik iz Gamelj, delavec iz Mednega ali Vodice, saj se »Nova Šiška« razteza daleč na gorenjsko stran. Od vseh gospodarskih panog ustvarja največ narodnega dohodka industrija, ki je bila v letu 1967 udeležena z 61 odstotki. Slede ji trgovina s 17 odstotki, za njo pa sta še gradbeništvo in promet. 18734 zaposlenih je ustvarilo 58 milijard 970 milijonov starih dinarjev narodnega dohodka.

Občina predvideva, da bodo v letošnjem letu dobili iz prispevka na osebne dohodke okoli 2 milijardi 400 milijonov starih dinarjev, od prispevka iz osebnega dohodka kmetijske dejavnosti pa bodo dobili 70 milijonov. Približno 215 milijonov bo navrgel davek od prometa na drobno.

Precej milijončkov starih dinarjev pa bo dalo pobiranje davka na stavbe, komunalne takse, davek na alkoholne pijače in drugi prispevki. Skupno bo imela občina tako na razpolago v letu 1968 približno 4 milijarde 281 milijonov starih dinarjev. Od tega bo šlo milijardo 460 milijonov za šolstvo, ostalo pa za druge družbene potrebe.

Lado Lucu

INŽ.
JANEZ
STRAZIŠAR

Vtisi s specializacije

(Nadaljevanje)

KONTROLNE IN GARANCIJSKE MERITVE V CEMENTARNAH

Tehniške meritve, ki jih izvajajo sodelavci Inštituta v cementarnah, se dele v:

- meritve znanstveno raziskovalnega značaja in
- garancijske tehniške meritve.

Prve, meritve znanstveno-raziskovalnega značaja, so navadno vezane na neko temo interesne skupine ali disertacijo in trajajo občasno več mesecev ali celo let. Zajemajo skoraj vse: od ugotavljanja izkoristkov posameznih strojev do ugotavljanja usoda prahu v okolici cementarn. Sem spadajo tudi meritve po posebnih naročilih podjetij, ki imajo v splošnem opravka s procesno tehniko. Prav v času mojega zadrževanja v oddelku za odpravljanje so npr. dobili naročilo za obsežne meritve v veliki tovarni pralnih praškov pri Düsseldorfu. Vodja tega oddelka mi je tedaj potarnal, da so ves čas tako zaposleni s tekočimi naročili, da znanstvenemu delu ne uspejo posvetiti zahtevane pozornosti.

Sodeloval sem pri enotedenskih meritvah na mlinici kapacitete 60 Mp/h v Cementarni »Dyckerhof« v Lengerichu — Westf. Detajlniji opis teh zelo zanimivih meritev seveda daleč presega okvir tega članka. Poudaril bi le izredno popolne priprave, tako da je bil vsak član 5-članske ekipe detajlno seznanjen s celotnim problemom in zlasti s svojo nalogo. Vse je bilo tako organizirano, da smo pol ure po prihodu v cementarno že pričeli s prvimi meritvami.

Kot sem že v začetku omenil, so bile tudi te meritve s področja znanstveno raziskovalnega dela in trajajo že več kot eno leto. Osnovni namen teh meritev je ugotovitev stvarne zmogljivosti mehničnega separatorja s selektorskim kolesom, razen tega pa praktična potrditev rezultatov teoretičnega termodinamičnega izračuna običajne mlinice cementa. Dobil sem na vpogled rezultate meritev, ki kažejo, kako polagoma pada izkoristek separatorja pri obremenjevanju od nazivne do dvojne nazivne obremenitve. Naredili smo tudi preizkus mletja z novjšim preparatom glykole in pri tem dosegli pri finosti 4000 cm²/g povečanje kapacitete mlina za 22 %.

Druge, garancijske tehniške meritve pa izvaja Inštitut v primeru, ko proizvajalec in kupec ne dosežeta soglasja v garantiranih vrednostih. Ker so za določene meritve cementarne same, pa tudi strojne tovarne dobro opremljene, nastopa v takih primerih Inštitut s svojimi rezultati le kot razsodnik spora ali pa potrjuje rezultate prejšnjega preizkusnega mletja.

STROJNE TOVARNE, KI SE UKVARJAJO S PROIZVODNJO OPREME ZA CEMENTARNE

Kot sem že omenil, so mi poznanstva med posvetovanjem na Inštitutu omogočila obisk naslednjih strojnih tovarn:

- podjetja »Krupp« — Stahlbau — Rheinhausen,
- podjetja »Polysius GMBH« — Neubeckum,
- podjetja »Wedag« — Westfalia Dinendahl Gröpel A. G. — Bochum,
- podjetja »Klöckner« — Humboldt — Deutz A. G. — Köln,
- podjetja »Büttner« — Werke A. G. — Krefeld,
- podjetja »Loeschke K. G.« — Düsseldorf,
- podjetja »Gebr. Hirschmann« — Ennigerloh — Vestfalija,
- podjetja »Georg Claes« — Ennigerloh — Vestfalija.

Teh osem podjetij je precej specializirano za opremo za cementarne ali v splošnem za opremo za procesno tehniko in so na tem področju dosegla že svetovni sloves. Kasneje se bom z opisom

na kratko zadržal pri vsakem izmed njih; najprej pa bi želel opisati vtise, ki so v glavnem skupni za vsa obiskana podjetja.

Da je delovni čas deljen in da je za cenen delavski obred preskrbljeno, je že splošno znano. Tako na stopniščih pred biroji, kot tudi v delavnicah so nameščeni avtomati, kjer si lahko kupite cigarete in razne osvežujoče pijače.

Vodilni strokovnjaki ne izgubljajo časa s pisanjem dopisov; imajo magnetofon, v katerega na kratko zdiktirajo vsebino dopisa, ki ga potem tajnica dokončno stilizira.

K običajnim telefonskim slušalkam imajo natakne posebne ročke iz lahke gume, tako da je slušalka z naslonom na ramo fiksirana, poslušalec pa ima pri tem prosti obe roki za eventualne beležke.

V vseh podjetjih sem bil zelo prijazno sprejet. Pred vhomom v delavnice so mi povsod vljudno natakneli čelado. Uporaba čelade je namreč obvezna, ker sicer socialno zavarovanje ne štiti delavca ob eventualnih nezgodah. Čelade so izdelane iz umetne mase.

Proizvodnja v vseh obiskanih podjetjih je individualna, podobno kot v naši tovarni. Le delno je proizvodnja tudi maloserijska, zlasti pri delih nekaterih transportnih naprav, ki so pa vse tipizirane. Po izjavah vodilnih uslužbencev ta podjetja prav zaradi individualnega značaja svoje proizvodnje lanskoletne krize skoraj niso občutila. Delni vzrok za to leži tudi v tem, da so vsa ta podjetja pretežno orientirana na izvoz. To je tudi razumljivo, saj bi sicer že samo podjetje »Polysius« s svojimi 50 letno proizvedenimi mlinicami v najkrajšem času podvojilo nemške mlevske kapacitete za cement.

V delavniških obratih sem opazil, kako močna je vloga mojstrov.

Z izgovorjavo mojega priimka so imeli Nemci precej težav. Med ogledom neke pločevinarne sem zagledal tudi nekaj žigosanih kartic s tipično jugoslovanskimi imeni. Ko sem to pokazal obratovodji, je brezhibno prebral nekaj imen in mi pojasnil, da so to jugoslovanski »Gastarbeiterji«, po naše gostujoči delavci. Njihove pridnosti in kvalitete dela kar prehvaliti ni mogel, saj jim kot prvovrednim varilcem zaupajo najzahtevnejša dela. Verjetno ni bila samo vljudnostna izjava abratovodje, ko mi je zatrdil, da daje te jugoslovanske delavce za zgled nemškimi delavcem.

Veliko bi lahko napisal o naših rojakih, s katerimi sem prišel v stik v Nemčiji in na Nizozemskem. Imeli so najrazličnejše kvalifikacije, od dvakratnega doktorja in predstojnika inštituta do pomožnega delavca; vsem pa so tujci odkrito priznavali sposobnosti in predvsem pridnost.

Zanimiva je tudi organizacija tehniških birojev, ki se podobno kot pri nas dele v projektivne in biroje za izdelavo delavniške dokumentacije, vendar je ta delitev v večini podjetij komaj opazna. Delo kontinuirno prehaja iz biroja v biro, pri čemer je pri projektivnem oddelku poudarek na sodelavi z oddelkom za raziskave in razvoj, pri birojih za izdelavo delavniške dokumentacije pa na neposredni povezavi s proizvodnjo. Kader v projektivnih oddelkih ima v največ primerih za seboj že nekajletno konstruktorsko prakso, daljše vodenje montažnih del ali spuščanje kompletnih objektov v pogon, tako da je dobro seznanjen s panogo, katere projektiranje mu je zaupano. Projektant odgovarja za projektirani objekt in je v primeru realizacije obvezno navzoč vsaj pri spuščanju v pogon. Ustrezajoče tej odgovornosti je tudi položaj projektanta v tovarniški hierarhiji razmeroma visok.

Moje zanimanje je pritegnilo tudi statistično-tehniško zasledovanje objektov. Glavni projektant v neki tovarni me je odvedel k posebnim omarici, češ, tu so življenjepisi mlinic, ki jih je projektirala moja skupina. Na večjih kartonih je bila narisana shema objekta, tehniški in ostali podatki, v posameznih rubrikah pa so bile vpisane vse pripombe, spremembe ali dopolnitve projekta do spuščanja v pogon. Na koncu so bili vpisani tudi rezultati, doseženi pri preizkusnem pogonu in primerjani z vrednostmi, predvidenimi v projektu in garantiranimi. Tak način dela olajša projektiranje in zmanjšuje rizik na minimum, razen tega pa ob eventualni izmenjavi kadra zagotavlja kontinuirnost dela. Seveda pa izmenjava kadra skoraj ne pride v poštev, saj sem povsod zasledil precejšnjo skrb vodstev za strokovni kader, ki ga skušajo zadržati v podjetju in ga seveda ustrezno stimulirajo.

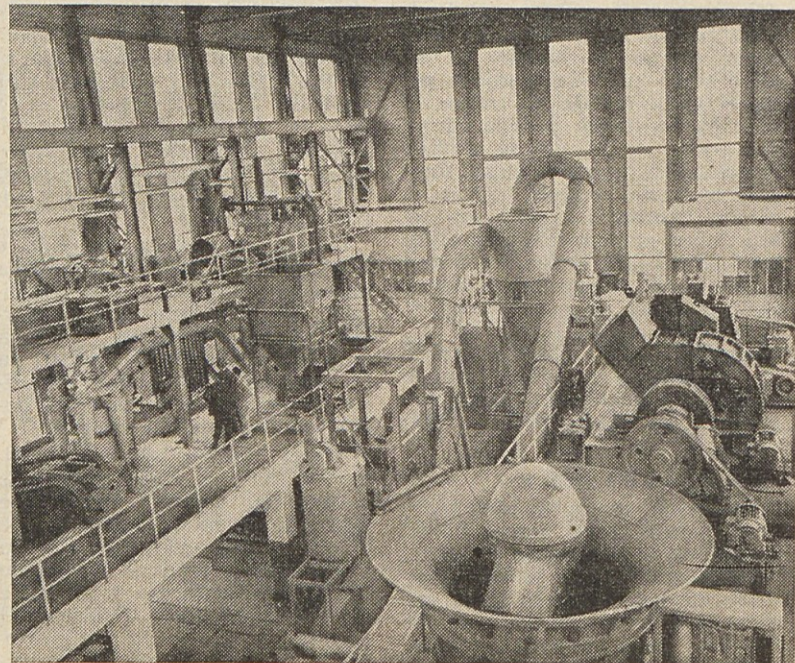
Posnemanja vreden je tudi način zasledovanja ponudbe. To delo opravlja komerciala, ki ima za urgence ponudb izdelane že kar posebne obrazce ali vprašalnike. Nekaj dni preden poteče opcijski rok ponudbam, po enostavni statistiki razpošljejo vprašalnike, ki imajo za enostavnejše ali standardne elemente obliko dopisnice z vprašanji ali že kar odgovori, kot na primer:

— vaša ponudbo preučujemo in vam bomo javili odločitev do

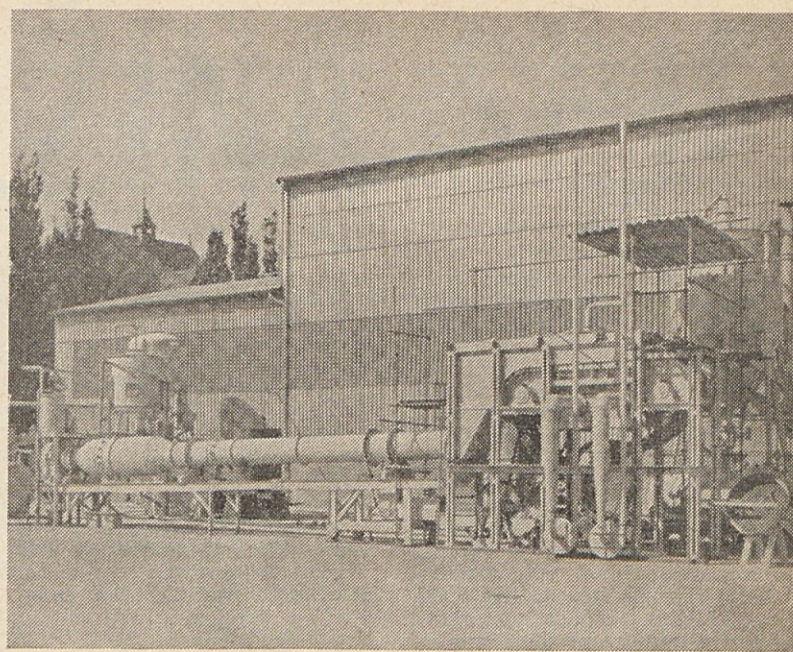
— vaše ponudbe ne moremo upoštevati, ker

— k vaši ponudbi imamo še tale vprašanja

— z zvezi z vašo ponudbo želimo obisk vašega tehniškega — komercialnega — strokovnjaka itd.

Slika 20: Preizkuševališče oddelka za drobilno in mlevno tehniko pri podjetju Wedag

Slika 19: Polindustrijski objekt pri podjetju Polysius

Dopisnico z izpisanimi odgovori lahko interesent odpošlje nefrankirano, saj na mestu za znamko navadno piše »porto plača naslovljenec«.

Če gre za kompleksne objekte, je vprašalnik seveda daljši.

Zanimivo je, kolikšno pozornost posvečajo tem odgovorom, ki gredo zlasti pri večjih ponudbah prek strokovnega kolegija tovarne, tako da si ta ustvari sliko o delu oddelkov.

Prijetno me je presenetilo tudi to, kako veliko pozornost posvečajo v posameznih tovarnah študiju in raziskavam. Vsaka tovarna ima svoj raziskovalni oddelek in preizkuševalnico. Šef razvojnega oddelka pri podjetju »Polysius« dr. ing. Paul Weber je v razgovoru poudaril, da se ima podjetje za svoj skoraj neverjeten vzpon zahvaliti predvsem intenzivnemu delu razvojnega oddelka, za katerega podjetju nikoli ni bilo žal denarja. Na sl. 19 je polindustrijska naprava za pečenje na preizkuševališču podjetja »Polysius« v Neubeckumu, v ozadju je dvorana preizkuševališča. Ta polindustrijska naprava omogoča z malenkostnimi predelavami preizkusna pečenja najrazličnejših materialov po suhem ali mokrem postopku s poljubnim gorivom. Na sl. 20 pa je del preizkuševališča oddelka za drobilno in mlevno tehniko. Pri tako organiziranem delu gre podjetje lahko v gradnjo zahtevnih objektov s področja procesne tehnike z minimalnim rizikom.

Vsa podjetja, ki sem jih obiskal, imajo polno dela in nekatera celo razširjajo ali večajo svoje zmogljivosti. Dobavni roki za kompletne mlinice niso daljši od enega leta, za kompletne cementarne pa ne daljši od 18 mesecev.

Nanizal sem le nekaj svojih opažanj pri obiskanih tovarnah, ki o njih mislim, da bi jih lahko tudi mi v marsičem posnemali. Na kratko še opis posameznih tovarn.

PODJETJE »KRUPP« STAHLBAU — RHEINHAUSEN

Projektirajo in izdelujejo opremo za kompletne cementarne, a so za posamezne stroje navezani na kooperante. Tako npr. kupujejo separatorje od firme »Pfeifer« ali »Hirschmann«, prav tako vrečaste filtre od firme »Beth« itd. Plašče cevni mlinov premera nad 3,8 m naročijo pri firmi »Mannesmann«. Trenutno delajo preizkuse z obložnimi ploščami, ki jih lepijo na cevni plašč mlina. Prvi preizkusi so sicer le delno uspešni, ker lepilo ni bilo dovolj odporno na trajno utripno obremenitev, vendar dela sedaj specialna firma za lepilo intenzivno v iskanju ustreznega lepila.

PODJETJE »POLYSIUS GMBH« NEUBECKUM — WESTFALEN

Podjetje v Neubeckumu je bilo ustanovljeno leta 1946, medtem ko je prvotna firma Polysius v Vzhodni Nemčiji (v Dessauu). Danes zaposluje okoli 1500 ljudi v Neubeckumu.

Projektirajo in izdelujejo opremo za kompletne cementarne ra-

zen filtrov. V matični tovarni izdelujejo le manjše cevne mline, za večje pa naročajo plašče pri specializirani firmi. Prav tako so navezani na kooperante za vse odlitke.

Na leto izdelajo blizu 50 kompletnih mlinic.

Ukvarjajo se s kompletnimi engineeringi in prevzemajo v izdelavo kompletne cementarne, vključno z geološkimi raziskavami in spuščanjem v pogon.

Preizkusna postaja, ki je locirana poleg tovarne, razpolaga z dobro opremljenim kemijskim laboratorijem, oddelkom za določanje mlevnosti in sejalnih ali granulacijskih analiz, kompletno polindustrijsko napravo za mletje in drobljenje, ki omogoča različne kombinacije v mlevnem sistemu in polindustrijsko napravo z rotirno pečjo in izmenjalniški toplote.

PODJETJE »WEDAG« WESTFALIA DINENDAHL GRÖPEL A. G. BOCHUM

Zaposluje okoli 3500 ljudi; v preteklosti so se ukvarjali v glavnem z izdelavo opreme za rudnike, vključno drobilno in mlevno tehniko; na cementno področje so se preusmerili šele v zadnjih letih. Današnje delovno področje zajema gradnje kompletnih cementarn, opremo za rudnike, mešalne naprave za asfalt in beton ipd. V preizkusni postaji preizkušajo vzorce materialov na vrsti drobilnikov in laboratorijskih mlinih.

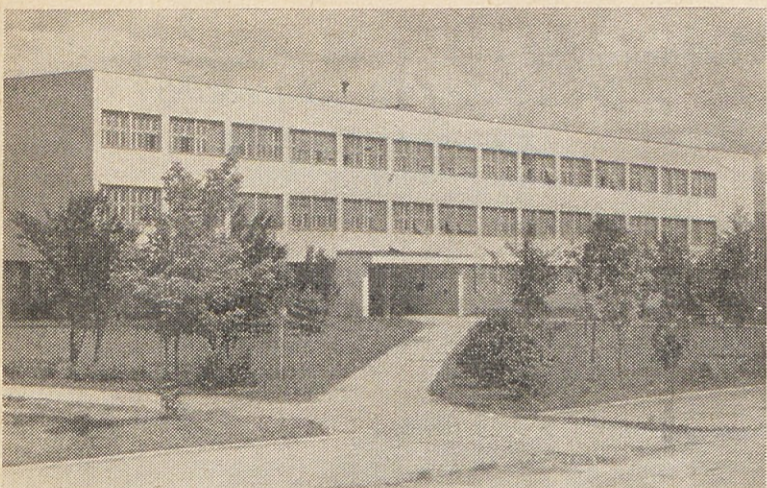
PODJETJE »KLÖCKNER-HUMBOLDT-DEUTZ A. G.« KÖLN

Leta 1856 je bila ustanovljena firma »Maschinenfabriken für den Bergbau, Sievers & Co«, ki je leta 1871 prešla v akcijsko družbo in si nadela ime rudniškega strokovnjaka »Aleksander Freiherr von Humboldt«. Firma se je ukvarjala predvsem z napravami za rudnike ali v splošnem s stroji za procesno tehniko. Leta 1930 je prišlo do fuzije s tovarno motorjev »Deutz« in leta 1936 s tovarno tovornih avtomobilov »Magirus« iz Ulma in s tem do združenega podjetja, ki je leta 1938 dobilo ime »Klöckner-Humboldt-Deutz A. G.«.

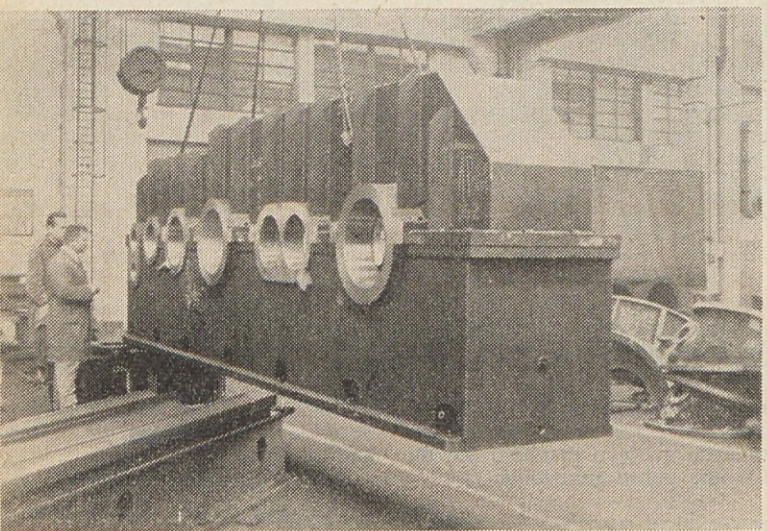
Podjetje »Humboldt«, kot obrat združenega podjetja, se ukvarja s stroji in kompletnimi napravami za rudnike (predelava rud) in kemično industrijo v splošnem. Tako med drugim projektirajo in izdelujejo tudi kompletne cementarne, pri čemer pa področju mlinic ne posvečajo dovolj pozornosti. Plašče cevni mlinov premera nad 3,8 m morajo naročiti pri specializirani firmi, prav tako so vezani na zunanje naročilo pri separatorjih in vrečastih filtrih. Precejšen uspeh pa so dosegli pri dvobobnastih vibracijskih mlinih za kemijsko industrijo in v gradnji rotacijskih peči.

PODJETJE »BÜTTNER-WERKE A. G.« V KREFELDU

Področje, ki ga obdelujejo v podjetju »Büttner-Werke A. G.«, je zelo obsežno, saj sega od izdelave (Nadaljevanje na 9. strani)

Pogled na šolsko poslopje

Ohišje zobniškega prenosnika za dvig bremena 400 Mp.

Vtisi s specializacije

(Nadaljevanje z 8. strani)

lave vseh vrst ventilatorjev (znanstveni sodelavec dr. ing. Bruno Eck) do največjih cevni mlinov.

PODJETJE »LOESCHE K. G.« DÜSSELDORF

Novo podjetje je bilo ustanovljeno v Zah. Nemčiji 1948. leta, medtem ko se matično podjetje nahaja v Vzh. Nemčiji. Osnovna proizvodnja so valjni kotalni mlini za surovino v cementni industriji, ki jih gradijo že več kot 40 let, v zadnjem času tudi do kapacitet nad 100 t/h in so v splošnem po porabi energije približno za 20 % nižje kot klasični cevni mlini. Projektirajo in izdelujejo tudi kompletne cementarne z jaškastimi pečmi.

Z ameriškimi podjetjem »Hardinge Company Incorporated« iz Pennsylvanije so sklenili pogodbo o izmenjavi licence, tako da omenjeno ameriško podjetje izdeluje valjne mline, podjetje Loesche pa je dobilo licenco za izdelovanje kaskadnih mlinov za avtogeno mletje rudnin.

V Neussu pri Düsseldorfu imajo manjši obrat in preizkuševališče. Večje elemente jim po posebni pogodbi izdeluje podjetje v Siegenju.

PODJETJE »GEBR. HISCHMANN« ENNIGERLOH — WESTF.

Osnovna proizvodnja so stroji za drobilno in mlevno tehniko. Imajo patentirano izvedbo separatorjev za surovino in cement ter sistem mlinice za surovino z vključenim drobilnikom in sušenjem ali segrevanjem surovine v vseh strojih, vključenih v pretok surovine pri mlinci, ki pa je že izven patentne zaščite. Pri izdelavi plaščev cevni mlinov nad 3,2 m premera so vezani na koooperacijo. Tovarna je grajena v glavnem za pločevinarsko individualno proizvodnjo.

PODJETJE »GEORG CLAES« HARTZERKLEINERUNG ENNIGERLOH — WESTF.

Podjetje, pravzaprav konstrukcijski biro, zaposluje kakih 25

ljudi in leži v neposredni bližini podjetja »Hischmann«.

Ukvarjajo se s projektiranjem kompletnih drobilnih in mlevnih naprav ter jaškastih pečij za cementno industrijo.

Za izdelavo po načrtih so vezani na razne strojne tovarne. Imajo manjše preizkuševališče ter v »kombi-avtu« urejen preizkusni laboratorij.

NEKAJ NEMSKIH CEMENTARN

Med obiskom cementarn sem opazil v glavnem tole:

— precejšnje stopnjo avtomatizacije pri novejših objektih;

— pri novogradnjah nagibajo cementarne, ki imajo že po eno ali več pečij in mlinov, h kapacitetam pečij nad 1000 Mp klinkerja na dan in cevni mlinom za cement kapacitet 100 Mp/h pri 2700 cm²/g, medtem ko se manjše cementarne raje zadovoljujejo s pečmi pod 1000 Mp klinkerja na dan in cevni mlini za cement kapacitete 40 do 80 Mp/h pri 2700 cm²/g;

— precejšen poudarek na redu in disciplini delavcev;

— izmenljivosti delov posvečajo precej pozornosti, saj se npr. pri pogonu mlina raje odločijo za 100 do 300 kW večji elektromotor (kompenzacija s kondenzatorji), če jim to narekuje izmenljivost;

— v cevne mline vgrajujejo vse trpežnejše in kvalitetnejše obložne plošče in mlevna telesa s precejšnjim dodatkom kroma;

— odlično odpraševanje vseh izvorov prahu, kar sicer zahteva tudi zakon;

— večje cementarne se pogosto odločajo za novogradnje in rekonstrukcije. Grade moderne avtomatizirane rotacijske pečij z manjšo porabo kcal/Mp klinkerja in večjimi kapacitetami ter avtomatizirane mlinice večjih kapacitet. S temi novimi objekti redno in ekonomično obratujejo, s stariimi objekti pa le v času največjega povpraševanja po cementu.

S sodelavci inštituta sem obiskal tele cementarne:

CEMENTARNA IN APNENARNA »DORNAP«

V celotnem podjetju, ki se v glavnem bavi z apnom, imajo le

(Nadaljevanje s 1. strani)

»Doma sem iz Iške vasi. Vsako jutro vstanem že ob pol petih in se vozim v šolo. Za to šolo sta me navdušila dva prijatelja, ki sta že pred menoj hodila sem. Ni mi žal, da sem se odločil zanjo, sej sem že v zadnjem letniku, službo pa imam tudi že zagotovljeno.«

Kaj pa delaš v prostem času?

»Rad hodim na sprehode, včasih se ukvarjam tudi s športom, popoldne pa delam doma, ker imajo moji starši kmetijo.«

Šli smo mimo znojnih varilcev in kovačev, obiskali livarje in ključavničarje, modelne mizarje in fante, ki sami popravljajo pokvarjene stroje. Pri ključavničarjih II. letnika smo se ustavili. Izdelovali so merilne premostitve (priprave, ki ugotavljajo pretok vode, vodno hitrost itd.) za hidrometeorološki zavod Titograd. Med marljivimi fanti tega oddelka smo zmotili pri piljenju kavlja za vitel Josipa Zamudo, doma iz Čakovca in ga vprašali, kdo ga je napotil v Ljubljano?

»Oče je že prej delal v Litostroju. Z delom sem zelo zadovoljen in bi najraje ostal kar v Litostroju!«

»Kako pa porabiš vajeniško nagrado?«

»Dobim 7500 Sdin. Od te vsote pošljem določen del domov, ostalo pa porabim sam. Žal mi ga kmalu zmanjka, saj rad hodim v kino, imam pa tudi abonma v Drami.«

Kaj že imaš deklet? Za to je še čas...

eno rotacijsko peč za klinker ter dva mlina za cement z instalirano močjo 820 kW in 630 kW. V cementarni sem se zadržal le en dan, ko sem sodelavcu inštituta dipl. ing. Opitzu asistiral pri meritvah »Schell-Test« na rotacijski peči.

CEMENTARNA »PHÖNIX« V NEUBECKUMU

Cementarna »Phönix« je le ena od 17 cementarn, ki so locirane v ožjem področju Beckuma in Neubeckuma. Obe ti mesti sta oddaljeni vsega 4 km drugo od drugega. In na tem razmeroma malem področju so nanizane cementarne skoraj druga poleg druge, razen tega pa so tu tudi tri zelo znane tovarne strojne opreme za cementarne »Polysius«, »Hischmann« in »Claes«.

Cementarna »Phönix« je vzorno urejena. V pogonu je bila l »Dopol« rotacijska peč kapacitete 1000 Mp klinkerja na dan, medtem ko ostale tri rotacijske pečij kapacitete po 800 Mp klinkerja na dan zaradi zimskega remonta ali manjšega povpraševanja po cementu niso obratovala. V cementarni smo si ogledali nov elektrofiter, ki ga je izdelalo podjetje »Dinglerwerke A. G.« — Zweibrücken z antikorozijsko zaščitnimi elektrodami.

CEMENTARNA »DYEKERHOF« LENGERECHE — WESTF.

V cementarni sem se zadržal ves teden pri meritvah na mlinci cimenta.

Cementarna je vzorno urejena, vse poti in stezice so betonirane, vsi izvori prahu odpraševani, zelenice med posameznimi objekti pa prijetno poživljajo okolje. Stari del cementarne, ki je delala izključno po mokrem postopku, sedaj stoji ali je delno konserviran in ga uporabljajo le v primeru izrednega povpraševanja po cementu. Novi del cementarne z »Dopol« pečjo, ki je kurjena s plinom, je zelo moderen. Zlasti je zanimiv kontrolni prostor, ki je klimatiziran in so v njem vse komandne plošče ter televizijski zasloni, prek katerih lahko uslužbenec kontrolira delovanje pečij.

Klinker transportirajo s trakovi od pečij v prostor z močno nagnjeno streho (nasipni kot), odjemajo ga pa na spodnjem delu z vibratorji in odvažajo s trakovi do bunkerjev nad mlino. Mletju klinkerja je namenjeno 10 cevni mlinov.

Prihodnost je njihova

Za mnenje o fantih pa smo povprašali Režka, ki že šestnajst let bedi nad delom gojencev.

»Najbolj vestni in prizadevni so fantje iz Čakovca in Knina. Ostali pa se trudijo po svojih močeh. Med fanti sem zelo rad, saj je delo zelo pestro in vsak dan se srečujem z novimi vzgojnimi problemi. Vsaka skupina učencev ima svojega učitelja praktičnega pouka, ki jih seznanja z elementi dela.«

Fantje pa so zelo ponosni na veliko 40-tonsko stiskalnico, ki so jo izdelali ključavničarji I. in II. letnika.«

Življenje v internatu teče...

Ob poti, ki pelje od šole do internata, so lepo urejena športna igrišča in park. Tu se gojenci združujejo v prostem času. Na igrišču se je odvijala sila napeta tekma v nogometu, v parku pa je nekaj fantov posedalo na klopih in razpravljalo o najnovejšem filmu v kinu Šiška. Nismo jih motili. Poslušali smo raje upravniška internata, ki je tu že šesto leto, Alojza Sušteršiča:

Pri nas je 180 učencev, več kot polovico vseh na šoli. Plačujejo 15 tisočakov na mesec, v to pa je vračunana hrana in stanovanje. Naš internat je zelo sodobno urejen. V sobah spe po štirje fantje. Skupaj se tudi učijo in skrbje za red v sobi. Za domom je velik športni park z igrišči za košarko, rokomet, nogomet, sedaj pa urejemo še prostor za atletiko. V internatu ima pomembno mesto odbor domske skupnosti, ki opravlja delo v šestih komisijah. Te skrbje med drugim za to, da slabši učenci izboljšajo učni uspeh, pomagajo kuharicam pri razdeljevanju hrane, pazijo na red in čistočo v domu in okolici, prirejajo razne kulturne prireditve in športna tekmovanja.

Upravnik doma ima rad svoje fante. Še in še nam je pripovedoval o njih. V delo je treba vložiti kar precej truda. Človek se na fante naveže, treba jih je razumeti v njihovih skrbih in težavah, spoznati mora njihovo dušo in srce. Najti je treba tesen stik z njimi, saj fantje niso slabi, mlad človek je dober. Posebno pa navajam fante na stanovanjsko kulturo, da vedo, kaj je red in disciplina.

Navdušil nas je entuziazem in delovna vnema vzgojitelja Oskarja Štiha, ki že od leta 1950 skrbi

Delavnica v IC

za to, da je življenje v internatu čim bolj pestro, da si gojenci pridobijo občutek za lepo in okusno in da spoznajo, kaj je pravo tovarništvo.

On je svetovalec, ki bedi nad radijsko sekcijo, sodeluje pri taborniškimi organizacijam »Zlatorog« in pomaga pri mladinski organizaciji v internatu. Radijska sekcija skrbi, da mladinci gledajo kvalitetne oddaje na TV in slede zanimivim oddajam na radiu, pripravljajo samostojne oddaje v domu in proslave ob raznih praznikih.

Odred »Zlatorog«, ki šteje 50 članov, seznanja gojence s taborniškimi veččinami, organizira izlete s študijsko praktičnimi nameni ter razna športna tekmovanja. Letos bo odred razvil tudi svoj prapor. Taborniki so dobili že več pohval TJS za svoje delo in za razvijanje taborniških odno-

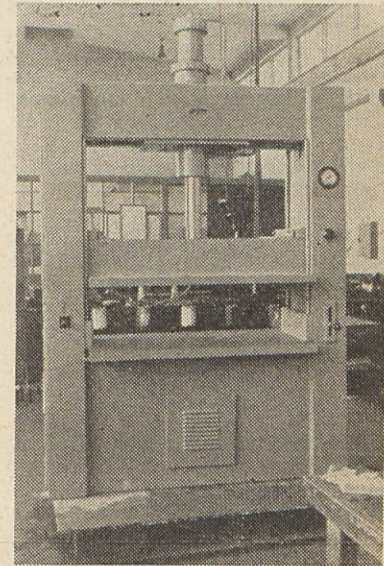
sov. O delu mladinske organizacije sta govorila Ljuban Vukovič iz Knina in predsednik Zlatko Pavčnik iz Celja.

Ljuban je povedal v skoraj čisti slovenščini nekaj o mladinskem aktivu, nato pa še o sebi:

Mladinska organizacija letos dobro dela. Jaz sem tajnik, obenem pa skrbim za prikazovanje filmov in za delo v krožkih. O sebi pa bi rad povedal to, da bi zelo rad ostal v Sloveniji in se vpisal na večerno šolo. Rad se ukvarjam z atletiko, navijam pač za Hajduka kot vsak Dalmatincec.

Zlatka Pavčnika smo zmotili, ko je prišel iz tovarne. Fantje so bili že zbrani pri kosilu. Da jih ne bi motila, sva se raje umaknila iz predverja doma v šahovsko sobo in se tam pomenkovala. Po resnem in miren obrazu predsednika mladinske organizacije smo takoj videli, da je vodstvo organizacije v pravih rokah.

Naša organizacija šteje 300 članov, vodi jo komite petih članov, nad vsemi pa bedita vzgojitelja

Izdelek učencev IC Litostroj

Štih in Brajevičeva, je povedal Zlatko.

Kakšni pa so vaši načrti za letošnje leto?

Letos smo pripravili vrsto predavanj. Radi bi, da bi se večje število gojencev udeležilo mladinske akcije »Sava 68«. Poleg tega pa smo predlagali nekaj članov, da bi jih sprejeli v Zvezo komunistov. Med njimi sem tudi jaz, in če bi bil sprejet v vrste komunistov, bi bila to najlepša nagrada na vse moje prostovoljno delo. Skoraj ves prosti čas preživim na raznih sestankih, učim pa se v odmorih med delom v tovarni in v šoli ali pa ponoči.

»Kaj pa sodelovanje z mladinskim aktivom v naši tovarni?«

Sam sem tudi v tovarniškem komiteju. V glavnem pa sodelujemo na športnem področju. Hvaležni smo bili Zlatku in vsem vzgojiteljem za njihove prijazne odgovore, prav tako pa tudi ostalim gojencem za prijetne razgovore z njimi. Med njimi smo preživeli sicer res samo en dan, toda kar privadili smo se njihovih prijetnih obrazov in zvedavih oči, ki željno vsrkavajo znanje, ki jim bo potrebno v njihovem bodočem poklicu.

Aleksander Lucu

Mnogo ljudi je dovolj hrabrih, da si drznejo povedati svoje prepričanje, toda malo jih je, ki se ga upajo zagovarjati.

Kdor malo misli, se pogosto krat moti.

Zaman se jeziš na svet: ničesar mu ni mar.

Preprostost bi bila za mnoge novo pridobljeni raj.

Kdor sedi v žitnici, ne ve, kaj se dogaja pri siromakih.

Zanima vas...

PRISLI

Vrnili so se iz JLA v FI:

Stanislav Podboj, ključavničar, Vlado Pavlovič, ključav., Franjo Lepen, ključav., Valentin Jeraj, ključav., Franc Mohar, ključav., Stefan Dornik, ključav., Anton Globokar, str. ključav., Jože Bratuša, str. ključav., Janez Hočevar, str. ključav., Jože Čanžek strojni ključav., Srečko Mavec, strojni ključav., Jože Zamernik, strojni ključav., Nikola Purnat, strojni ključav., Franc Vidovič, strugar, Valentin Jesenovec, strug., Rešid Dautovič, strugar, Anton Vrščaj, strugar, Rudi Malavašič, strojni tehnik, Marko Hostnik, strugar, Janez Dolinar, strugar, Janez Podrekar, strugar, Blaž Mežnarič, strugar, Zidanič Zvone, strugar, Anton Garin, električar, Andrej Peklaj, elektrik., Jože Sladič, elektrik., Alojz Kričej, elektrik., Miran Aničin, vrtalec, Franc Turšič, vrtalec, Jože Gašperlin, str. tehnik, Alojz Jambrošič, rezkalec, Mirko Vranješ, rezkalec, Franc Marolt, konstrukter, Alojz Nučič, konstrukter, Avgust Krnsnik, gl. konstrukter, Ivan Bizjak zarisovalec, Oto Kraner, tr. del., Ivan Žalik, zarisovalec, Janez Slokan, tr. del., Janko Korošec, pehalec.

Potreba po K:

Ivan Krulej, ključav., Franc Gregorič, ključav., Franc Podbevšek, vrtalec, Branko Fink, vrtalec, Alojz Seme, rezkalec, Ludvik Ottoničar, str. brusilec, Anton Zupanc, pleskar.

Potreba po PK:

Jože Poje, strugar.

V VET iz JLA:

Dušan Vodopivec, str. ključav., Vladimir Sedej, str. ključav., Ivan Goljat, str. ključav., Miran Zupančič, avtomehaničar.

Potrebe po K:

Jože Barbič, str. ključav., Janez Ramovž, str. ključavničar.

Iz JLA v PK T:

Viktor Huč, ključav., Stane Miklič, strugar.

V PK: Stane Pintar, tr. delav.

Iz JLA v MO m:

Franc Bevc, model. m., Jože Peternelj, model. m., Janez Avbar, kontrolor.

Iz JLA se je vrnil v MO/s:

Franjo Novak, livar.

Iz JLA v SK so se vrnili:

Rihard Cedilnik, kontrolor, Franc Sambt, gl. kont. teh., Anton Sušnik, gl. funk. kontr. reduk., Peter Milač, prev. kontrola.

Potreba po K: Franc Hafner, operater.

Sprejet na razpis v PPB:

Dušan Vitorovič, konstrukter.

V TPD se je vrnil iz JLA:

Jože Tramšak, tehnolog.

V PTO pa: Jurij Ambrožič, tr. delavec.

ODSLI

Iz FI v JLA: Tomo Maglica, strugar, Janez Nose, strugar, Alojz Srebrnič, strugar, Ladislav Vuga, rev. strugar, Franc Kramžar, monter, Konrad Marovt, monter, Vlado Krčmar, ključav., Anton Burgar, električ., Ciril Pate, električ., Sadič Midžič, rezkalec, Janko Čirič, vrtalec, Dominik Klemenčič, vrtalec, Milan Novak, rezkalec.

Samovoljno: Jože Poje, strugar, Vojko Klanjšek, strugar, Anton Kovač, rev. strugar. Umrli: Stane Zabukovec, strugar. Sporazumno: Stane Zidar, tr. delavec in po preteku pogodbe: Zdenka Brajda, teh. risar.

PK: JLA — Izidor Tominec, ključavničar, Jože Fajs, ključavničar, na lastno željo: Rifet Ališič, obl. varil. Samovoljno pa Alojz Rupnik, obl. varilec.

VET: v JLA — Alojz Vintar, str. ključav., Janez Sedej, strojni ključav., Kranc Mirnik, električ., Marko Guček, elektr., Peter Šimnovec, elektr. Upokojen: Roman Zupanc, vodja odd. Sporazumno: Ivan Novak, avtokarist, Edvard Krampelj, elektrok., Ludvik Gabrijel, karist.

FRS: Vinko Hölcl, dir. FRS, upokojen.

KS: Vladimir Lipovž, čuvaj, invalid. upokoj.

Spl. s.: dr. Branko Vrčon, vod. inf. sl., upokojen.

MO: Andrija Malek, livar, MOJ v JLA, Ratomir Janjič, MOS, samovoljno, livar, Vinko Mrak, mod. miz., MOm v JLA.

SK: Anica Erjavec, administr., sporazumno.

OBVESTILO

Po sklepu mestnega sveta Ljubljana z dne 24. januarja 1968 in po odločbi tajnika mestnega sveta z dne 23. febr. 1968 je uveden s 1. marcem 1968 nov delovni čas pri vseh upravnih, posebnih in drugih organih mestnega sveta Ljubljana (tajništvo mestnega sveta, Uprava inšpekcij. služb, Uprava za narodno obrambo, Uprava za upravopolitične zadeve, sodnik za prekrške in Mestno javno pravobranilstvo).

Nov delovni čas traja:

a) Od 1. oktobra do 30. aprila:

— v ponedeljek, torek, sredo in četrtek od 8. ure 30 minut do 17. ure; v petek od 8. ure 30 minut do 16. ure 30 minut

b) od 1. maja do 30. septembra:

— v ponedeljek, torek, sredo in četrtek od 7. ure 30 minut do 16. ure;

— v petek od 7. ure 30 minut do 15. ure 30 minut.

Zaradi posebnih potreb službe in narave dela je določeno upravnim in posebnim organom mestnega sveta Ljubljana poslovanje z delom njihovih kapacitet tudi izven navedenega delovnega časa, in sicer:

Upravi inšpekcijskih služb:

a) v soboto in nedeljo za tržno, sanitarno, veterinarsko in kmetijsko inšpekcijo ter v soboto dežurstvo na sedežu uprave;

b) vsem inšpekcijskim službam v delovnem času, ki je v skladu s potrebami službe in z delovnim časom delovnih organizacij, kjer ti organi opravljajo inšpekcijske preglede.

Upravi za narodno obrambo:

Prijavno-odjavni službi:

a) v vseh dneh razen sobote od 6. ure 30 minut do 19. ure;

b) v soboto od 6. ure 30 minut do 11. ure.

Upravi za upravno-politične zadeve:

Šalterskim službam:

a) v vseh dneh razen sobote od 6. ure 30 minut do 19. ure;

b) v soboto od 6. ure 30 minut do 13. ure.

Sodnikom za prekrške:

V soboto

a) delo v pripombah;

b) dežurstvo na sedežu organa. Za sprejem strank, razen v primerih posebnih potreb in narave dela, ko služba za stranke posluje parmanentno, je določen naslednji delovni čas:

a) ob ponedeljkih in petkih od 9. ure do 12. ure;

b) ob sredah od 9. ure do 12. ure in od 13. ure do 16. ure.

Isti delovni čas uvajajo s 1. marcem 1968 tudi skupščine občin Ljubljane za svoje upravne organe.

OBVESTILO

Na predlog vodstva DUR je upravni odbor podjetja TZ Litostroj na svoji 33. redni seji z dne 14. 3. 1968 odobril, da se poviša znesek denarnih bonov za linijo v restavraciji z 20-odstotnim popustom od dosežanih 160 na 180 Ndin (od 16.000 na 18.000 Sdin), kar pomeni nakup bonov v gotovini v najvišji meji 144,00 Ndin. Navedena sprememba glede nakupa bonov velja od 1. aprila 1968 dalje.

ČESTITKA

Montažna ekipa Litostroja, ki dela na gradbišču HE Rama, čestita ob prazniku dela vsemu delovnemu kolektivu Litostroja.

ZAHVALA

Ob mojem odhodu v pokoj se najlepše zahvaljujem vodstvu FI, ki mi je priredilo pristrčno poslovanje.

Prav lepo se zahvaljujem za izrečene tople besede in lepo darilo. Vsem delovnim tovarišem želim še mnogo uspehov pri nadaljnjem delu.

Prav lepo se zahvaljujem Kati Lavrič in Marjanci Teršan za obisk na domu in lepa darila.

Marija Ličen

ZAHVALA

Ob smrti moje mame se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem za izraženo sožalje in poklonjeno cvetje ter spremstvo na zadnji poti.

Ela Račič

Litostrojski planinci stopajo v 20. leto

Precej pozno je letos zadonel tisti veseli HEJA-HOOO za letni zbor litostrojskih planincev, kot da bi hoteli čim slovesneje stopiti v 20. leto obstoja svojega društva. Morda je bila prav zato dvorana ICL kar polno zasedena.

Iz poročil posameznih odbornikov smo mogli razbrati, da je bilo delo društva v preteklem letu kljub znanim reformnim težavam v celoti uspešno. Brez dvoma bi še bolj zaživelo v normalnem — manj »litostrojskem« okolju, toda ta bolezen tare večino organizacij, v katerih delajo amaterski delavci.

Tov. predsednik Stane Vogelnik je dokaj kritično ocenil dosežene uspehe, obenem pa povabil vse navzoče k sodelovanju na prireditvah, ki bodo v proslavo 20-letnice društva in 75-letnice Planinske zveze Slovenije, ki sovpada z njo. Tako bo centralna proslava zveze v Logarski dolini, društva pa na Triglavu in planinskem taboru v Krmi. Sicer pa bo dokončni program sestavljen na prvi seji novega odbora in bomo o njem še poročali.

Delo alpinistov je predstavil načelnik Andrej Kovačič. Mnogo domačih smeri so preplezali in še na tuje jih je zaneslo. Povsod so bili uspešni — najbolj med njimi stari gad — Lojze Šteblaj. Pogrešajo prirastka.

O dejavnosti smučarjev je poročal načelnik Ludvik Šarf. Potožil je nad izgubo dobrih smučarjev, ki so odšli med vojake, bil pa vesel novih mladih moči in starih nepogrešljivih organizatorjev.

Rihard Gamberger se je že kar udomačil kot vodja markacistov in zdi se, da mu veliko pomeni varna in zanesljiva hoja planincev po poteh, označenih z rdečebelim znakom. Zato mu ni žal truda in skrbi, da bi bile planinske steze v resnici dobro očiščene in zadostno markirane.

Marica Šparemblek je skrbna blagajničarka že vrsto let. Čeprav je poročala o izdatkih v preteklem letu v novih dinarjih, so bili le-ti v preteklem letu večji kot pa prejemi. In kljub znatnemu številu novih članov še ni bilo doseženo stanje pred leti, ko je bil skoraj vsak šesti Litostrojecan planinec.

Propaganda planinstva ni vezana na čas in kraj — posluh zanjo

Srečno na vrhu

Planinsko društvo

LITOSTROJ

za nepozabna pota v soncu in senci, cvetju in snegu, viharjih in tišini planin.

Veliko nas je — za 75 let naj bi nas bilo 75.000. Vpisanih morda ne bo prav toliko, toda takih, ki jim bo v srcu ostala večno zapisana lepota s soncem ožarjenih vrhov, spomin na čudovita doživljanja v planinskem svetu — takih bo gotovo precej več.

In s tem je pravzaprav cilj planinstva dosežen, kajti kaj naj nam da še več od tega, da vzgaja človeka: za sprejemanje lepega, v ljubezni do domače zemlje in ne nazadnje v utrjevanju volje, to je v psihični in fizični rekreaciji. Planinstva končno ni mogoče kupiti za denar — niti za devize ne, planinstvo je treba doživljati in to od izleta do izleta, iz zgodnjega jutra v zarjo večera, od pohlevnega snežnega zvončka do zapeljive planike v pečeh...

In več ko jih bo šlo po tej poti osebnega doživljanja planinstva, bolj zdrav bo naš rod, odločnejši bo naš korak in bližji človek človeku.

Če je v preteklem letu naše prizadevanje vsaj nekaj prispevalo k temu, ni bilo zaman.

(Iz poročila propagandista na občnem zboru planincev)

OBČINSKO PRVENSTVO ŠIŠKE V NAMIZNEM TENISU

Za nami je letošnje občinsko prvenstvo v namiznem tenisu; leto je bilo 20. in 21. marca v domu TVD Partizana Ilirije. Posebna značilnost tega prvenstva je rekordna udeležba nastopajočih ekip, saj jih je nastopilo kar 32 z več kot 100 tekmovalci, kar dokazuje, da je med našimi občani veliko zanimanje za to športno panogo.

Tekmovanje je organiziral NTK Ilirija pod vodstvom neumornega tov. Hudolina Ivana v splošno zadovoljstvo vseh nastopajočih. Največ uspeha so imeli igralci in igralke NTK Ilirije, saj so osvojili vsa prva mesta. Tudi igralci našega kolektiva so se dobro odrezali z 2. in 3. mestom v ekipni konkurenci, enako pa so se uvrstili tudi pri posameznikih, kar je vsekakor lep uspeh, še posebno, če upoštevamo, da je na prvenstvu sodelovalo nekaj zelo znanih igralcev slovenskega namiznega tenisa. Kvaliteta iger je bila zlasti v zaključnem tekmovanju na zadovoljivi višini.

Rezultati tekmovanja:

člani ekipno — polfinale:
NTK Ilirija — Litostroj 5:0
ŠSD Litostroj — MK Vižmarje 5:2

finale:

NTK Ilirija — ŠSD Litostroj 5:1

Vrstni red:

1. NTK Ilirija
2. ŠSD Litostroj
3. Litostroj
4. MK Vižmarje

Člani posamezno — polfinale:

Šabec — Šetina 2:1
Koman — Jugovič 2:0

finale:

Koman — Šabec 2:1

Vrstni red:

1. Koman
2. Šabec
3. Jugovič
4. Šetina

Članice ekipno:

Vrstni red:

1. NTK Ilirija I.
2. NTK Ilirija II.
3. Gimnazija Šentvid.

Članice posamezno:

Vrstni red:

1. Durn
2. Keisesberger
3. Langerholz
4. Cvetek

Rajko Šabec — SK

Natančnost je severna čednost

(Še nekaj z Nizozemske)

Vsakdo izmed nas je rezultat vplivov, ki mu jih je dalo okolje, in faktorjev, ki jih je podedoval. Podobno lahko trdimo tudi za ves način življenja, metode dela in sploh za celotno vzdušje. Pri nas smo mojstri za: diskusije, debate, predloge, sestanke, seje, posvetovanja, simpozije, kongrese, resolucije. Prekipevamo od samih pozitivnih idej, konstruktivnih predlogov in mislimo, da smo opravili vrhunec državljanske dolžnosti, ko pridejo modri sklepi v zapisnike. Naša vest je mirna. Mi smo »svoje« naredili. »Spočeli« smo nekaj novega, boljšega, stvar drugih pa je, da opravijo ostalo: da donosijo idejo, jo rodijo, spravijo na noge. Zdi se mi, da je na severu malce drugače, tam se manj govori, pa več naredi in zasluži. Tam ne pride sto diskutantov na enega delavca, ampak narobe. Pri nas je 30 dni na mesec veselo, žalostno pa na dan plačila, tam je pa 30 dni turobno in en dan veselo, to je takrat, ko dobi delavec plačo. Kaj je bolje?

Natančnost, vestnost, resnost so pri nas večinoma bolj programske čednosti, drugače smo pa na te reči manj občutljivi. To je že prišlo iz mode. Tam zgoraj so pa še vedno vključeni v verige obveznosti. Če si recimo zmenjen za sestanek ob 10. uri, lahko prideš eno minuto prej, nikoli pa eno minuto pozneje. In to ne

velja samo za uradne sestanke, temveč enako tudi za privatne zmenke. Kolega psiholog te povabi zvečer na obisk in pove, da te bo prišel iskat ob sedmih zvečer. Natanko ob sedmih stopi iz avtomobila in pozvoni pri vratih, čeprav sam stanuje v bungalovu 15 km ven iz mesta. In to ni en primer, to se opaža dosledno pri vseh. Seveda je pri tem tudi tvoja kulturna dolžnost, da prineseš za gospoda škatlico naših cigaret ali stekleničko slivovke, za gospo pa neizogiben šopek, sicer osramotiš sebe, poklic in državo.

Saj poznate tisto staro vprašanje: ali človek živi zato, da dela, ali dela zato, da živi. Tudi v tem pogledu se sever razlikuje od juga. Pri tem je pa zanimivo, da imajo na severu Nizozemske južne Holandece za ljudi, ki niso ravno obsedeni z delom. Belgija leži še bolj južno od Nizozemske in bi morali biti ljudje po tej logiki še bolj leni. No, pa se imajo tudi tam na severu za pridne, južno od Belgije je spet Francija in severna Francija je vsekakor bolj južno kot južna Belgija in vendar se imajo severni Francozi za vzor pridnosti, predstavnike južne Francije pa gledajo nekam zviška, češ da jim je veliko več za hladno senčico in partijo balina kot za delo. Mi Slovenci se nahajamo na geografski širini južne Francije. Imamo se za delovne ljudi in radi spustimo

kako pripombo na račun delovne vneme južnjakov. Toda od Črne gore je še veliko dežel, ki veliko bolj južno leže.

Delovni teden na Nizozemskem ima kakih 43 ali 44 ur, sobote so proste. Čez teden so trgovine grozljivo prazne in lahko prodajajo samo dolgčas, ob sobotah pa vse pridrvi nakupovat. V tovarnah je opoldne odmor za malico, toda zares se je šele zvečer doma. Tam gori so se ljudje navadili, da jedo toplo samo enkrat na dan; čez teden ob večerih, ob sobotah in nedeljah pa opoldne. V pisarnah podjetij postrežejo (za nizko ceno) dopoldne s kavo, popoldne s čajem. V obratih pa imajo delavci na razpolago razne brezalkoholne pijače iz avtomatov. Vržeš vanj 10 centov (35 naših Sdin) in se ti natoči v kozarec limonada, oranžada ali kaj podobnega.

Mnoge stvari tečejo enako kot pri nas. Vratarji so delovni invalidi, v obratih je ropot, v zraku tisti značilni vonj po olju, na steni tisti značilni vonj po karticami za registracijo prihodov. Tudi tam ni v mestu samem dovolj delavcev in se morajo mnogi voziti na delo s svojimi avtomobili, z vlaki, avtobusi, več tisoč jih prihaja celo dnevno iz Belgije. Največja razdalja 80 km. Prevozne stroške plača podjetje. Med Belgijo in Nizozemsko ni praktično več meje: nobenih zapornic, carnikov, policijske kontrole, zastav. Moraš zelo dobro gledati, da sploh vidiš, kdaj si čez mejo. Dejansko to spoznaš šele po registrskih tablicah avtomobilov, ki stoje pred hišo.

Kljub motorizaciji je Nizozemska še vedno dežela koles. Zjutraj in zvečer se stekajo po cestah celi potoki kolesarjev, res da večinoma le delavci. Oni »drugi« se vozijo samo še z avtomobili. Ta lenobnost in izdaja holandskih tradicij je sprožila kar pravo kampanjo »nazaj h kolesu«. Philipsov tovarniški časopis je razpisal celo pravo tekmovanje z nagradami za vse tiste, ki so obljubili, da se tri mesece ne bodo vozili v službo z avtomobili.

Fluktuacija je majhna, sedaj še celo, ko je tudi tam postala

stiska za delovna mesta. Brezposelni res dobe eno leto 80 odstotkov nadomestila za osebne prejemke, kar bi zneslo za kakega PK delavca približno 200 naših starih jurjev na mesec, pa vendar vsi rajši delajo. Podjetja tudi tam nagrajujejo svoje delavce za dolgoletno delo. Pri DAF dobi recimo delavec po 12,5 letih dela v podjetju uro, pol mesečne plače in dva dni več dopusta, po 25 letih zlato uro, celo mesečno plačo in še en dan dopusta. Pri Philipsu dobi pri 10 letih uro, po 25 letih radijski sprejemnik, po 40 letih televizor, po 50 letih barvni televizor, dvomesečno plačo in zlat znak. Pri tem sem se nehote malo grenko spomnil, da naše desetletnike še vedno nagradimo z uro, za 15-letnike in 20-letnike pa še ni določbe v pravilniku.

Druge ugodnosti. Vsi DAF-ovci lahko kupijo avtomobile lastne proizvodnje s 15-odstotnim popustom, Philipsovci imajo svojo »personalno« trgovino, v kateri lahko kupijo izdelke tega podjetja z 20 do 40-odstotnim popustom.

Mirko Hrovat

(Nadaljevanje prihodnjic)

Pregovori

Treba je znati malo hoteti,

(Ruski)

Ni dovolj biti učen, moraš biti tudi pameten.

(Ruski)

Od sladkih besed boli želodec.

(Turški)

Lačen misli, da se ne bo nikoli najedel, a sit, da ne bo nikoli lačen.

(Turški)

Kdor zna, je vreden spoštovanja.

(Turški)

Ce bi se samo z gledanjem vsega naučili, bi bil pes kmalu mesar.

(Azerbejdžanski)

Slabe stvari niso nikoli poceni.

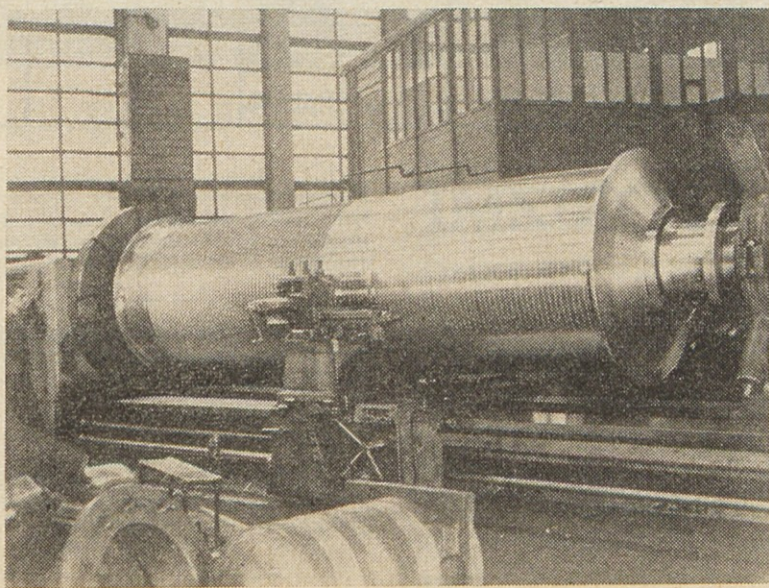
(Angleški)

Zakaj naj bi stiskalnice prodajali, ko bi lahko kar sami delali nove dinarje.

Pa zmorejo viličarji tako obremenitev?

Boben za portalno dvigalo 160+50 Mp — HE Djerdap

OBVESTILO

V dneh od 27. aprila do 5. maja t. l. bo odprt graški pomladanski sejem. Na 142.000 kvadr. metrov sejemskega prostora bo razstavljalo 1726 razstavljalcev. Med državami je zastopana tudi Jugoslavija 1000 kvadr. metrov prostora. Uprava sejma zagotavlja, da bodo obiskovalci na sejmu našli vse, kar jih zanima in to tudi najzahtevnejši. Letos je poudarek predvsem na kvaliteti proizvodov.

Da bi omogočili ogled sejma čimvečjemu številu obiskovalcev iz naše domovine, predvsem pa iz Slovenije, je uprava sejma omogočila plačilo vstopnine tudi z dinarji. Večina naših potovalnih uradov bo organizirala avtobusne izlete v Gradec, združene z ogledom sejma.

STROJNIŠKI VESTNIK

glasilo oddelka za strojništvo, inštituta za turbo-stroje, društva strojnih inženirjev in tehnikov SR Slovenije.

Prinaša aktualne članke iz strojništva, pregled domače in tuje strokovne literature, društvene vesti, poročila o delu in uspehih vseh vodilnih tovarn strojne industrije.

Izhaja dvomesečno v nakladi 3000 izvodov.

Uredništvo in uprava:

Ljubljana, Aškerčeva 16

TEHNIKA

Časopis »Tehnika«, organ Zveze inženirjev in tehnikov Jugoslavije, izhaja vsakega prvega v mesecu.

Obsega:

1. Splošni del tehnike
2. Naše gradbeništvo
3. Rudarstvo in metalurgijo
4. Strojništvo in elektrotehniko
5. Kemično industrijo
6. Prehranjevalno industrijo
7. Promet
8. Organizacijo dela
9. Obvestila industrijskih podjetij o njihovih proizvodih in tehničnih dosežkih

Vsaka številka obsega približno 25 strani velikega formata 21x29 cm.

Letna naročnina: 12.000 dinarjev.

Posamezna številka: 1250 dinarjev.

Naročila pošiljajte na naslov: DIREKCIJA ZA IZDAVAČKU DELATNOST »TEHNIKA«, Beograd, Kneza Miloša 7/II; telefon 30-106, 30-057 in 30-024

Časopis »Litostroj« izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5800 izvodov — Ureja ga uredniški odbor — Glavni urednik dr. Branko Vrčon — Odgovorni urednik Pavel Perko — Tehnični urednik Estera Lampič — Tel. uredništva 313-511 (h. c.), telefon glavnega urednika 580, odgovornega 415 — Cena posamezne številke v prodaji 50 Sdin — Poštnina plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiska tiskarna ČZP »Primorski tisk« v Kopru.

Prvomajska nagradna križanka

Prvi trije izžrebani reševalci nagradne križanke bodo prejeli knjižna darila. Rešitve sprejemamo do 12. maja.

	TOVARNA ŠPORT-ORODJA	FRANC LESKOŠEK	RAZČLE-MBA	VALJEVO	AKT	KONJSKI TEK	Ž. IME (PRESS)				
	OTROŠKO ZABAVIŠČE								GRŠKA ČRKA		
	LUKA V IZRAELU			ZNAMKA RIS. APAR. REKA V AVSTRIJI							
	HRV. FILM IGRALEC					NIKELI	MESTO V GOR. KOT.				
	VRSTA BLAGA	OBDELAVA Z NOŽEM	VEZNIK MESTO NA URALU		SARAJEVO IZDELOVALEC IKON				PIVSKI VZKLIK		
KARTASKI IZRAZ GARAZA ZATRAHU.	GOLOTA NA GLAVI SAHOV. IZID			KRANJ SRB. M. IME		TUJE M. IME		NOVOPOROČENKA	MAJHNI POL. OTOKI	EKSOTIČNA RASTLINA	EVROP. DRŽAVA
PONOVITEV				UDAV BITOLJ		LTUBLJ. ELEKTRO-TRGOVINA					
CELJE		ZMEDENA ŽENSKA VRSTA LIKERJA		DOZ SMITH		RJIČ V HAROKU	LETALO IZVOZNO AVTO PODJ.				
MAMA MESTO V ITALIJI			MESTO NA SLOVASKEM OTOK (TURSKO)			ITAL. DENARNA ENOTA (MNOŽI.)				IGRAL. KARTA	
					MESTO V FRANCIJI					POKRAJINA V INDOEZ	Ž. IME
ZAJEČAR		LUKA V ARABIJI IRIDIJ			OSEBA IZ GRŠKE MITOLOG.	ZIMSVO PREGOVNO SREDSTVO	JADRAN. LETOVIŠČE DEL ONEVA				
OPERNI SPEV				ZAKOTNI PISATELJ TOVARNA ČEVLTJEV				JUGOSL. REKA			TELOVAD. DRUŠTVO
ORANJE			SVINEC 100 m ² KISLA JED		PRED-PLAČILO VLROM			SLOV. LETALSKO PODJETJE	JADRANSKI OTOK OSEBA IZ VISOS. VRST		
						FRANCOS. IME DEL WZA					
		ITALIJI. OTOČJE					SDBA NA LADJI NENAVADNA M. IME				MLADA KRAVA
		SARAJ. NOGOMETAS DEL NIZOZEM. PRIHKA					JAPONSKA IGRA MOLIBDEN	MEDNET VEZNIK		OSEBNI ZAJINEK	JUNASKA PESNITEV
						BREZALK PIJAČA					
						DEDNI NAJEMNIK POSESTVA			SLOVANSKO DREVO		

Podoba tistega, ki čaka naprižnanje za tehnično izpopolnitev

AFORIZMI

Kadar gre za posteljo in mizo, se ni težko ločiti. Težje je, ko gre za televizor in avto.

Šele ko se mu je pokvarila tretja ura, je ugotovil, da je čas denar.

Najprej človek, so dejali ljudozercer, in si razdelili prtljago svetovnega popotnika šele po kosilu.

Če mi pripovedujejo o nekom, da je dober človek, se vedno sprašujemo »za koga«.

Kadar uporabljam iste besede kot vodilni uslužbenci, mi pravijo, da sem huligan, a njim, da so energični voditelji ljudi.

Kadar se vzpenjaš, pozdravljaj ljubezljivo vsakogar, kogar srečaš. Morda se boš moral spuščati po isti poti.

Pri njegovi hčerki ga je najbolj motilo tako vedenje, ki ga je občudoval pri svoji tajnici.

Ni važno, odkod piha veter — važno je kam.

Ko prične lev rjuti, se v njegovi bližini ne sprašuj, kaj neki misli on s tem.

Opogumil se je in pričel razpravljati z radijskim zvočnikom.

O povprečnosti največ govore oni, ki so izpod nje.

Prebrisan pes vedno ve, kdaj mora lajati, a kdaj mahati z repom.

Dandanes izdelujejo tranzistor-ske radio aparate kombinirane z budilnikom. Glede tega televizija še precej zaostaja.

TOVARNA KLOBUKOV ALI STROJEV?

V mesecu aprilu so v Litostroju dobili od Privredne banke v Beogradu pismo z naslovom »Litostroj — Tovarna klobukov, Ljubljana«. Na ljubljanski pošti so klobuke uokvirili z rdečilom in vprašajem, na zadnjo stran pisemske pošiljke pa so napisali: »Ali v Beogradu ne vedo, kaj vaša tovarna proizvaja!«